

Mak Osirizir Akar Aghuim

O Mak Akar faragha zuim

Mak Osirizir Akar Aghuimın akınafarim, an akar faragha itim kamaghın miğei, “Kar Godın Otarim Kraıs İesusın Akar Aghuimın mıngarım.” Akınafarir kam e an gari, İesus a gumazir ingangarir avıribar amuamin gavgavim ko ziam itim. Ezi dughiar a gumazamizibar sure gamiziba, ko dughiar a duar kuraba batogheziba, ko dughiar a gumazamizibar arazir kuraba gın amadaziba, e akınafarir kamın aven eghaghanir kabar gara kamaghın fo, a gavgavir ekiam ko ziar ekiam iti. İesus a kamaghın uabi dıbora ghaze, “Gumazamizibar Otarım.” Egha a kamaghın miğei, “A gumazamizir avıriba bagh ovegh ua me givezegh me iniasa ize.” (Nı Mak 10:45ın gan.)

Mak İesusın ingangarir avıribagh eghani. Egha a İesus gumazamizibar sure gamizir akar avıribagh eghanizir puvati. Mak faragha Gumazamiziba Ruer Gumazim Jonın ingangarım, ko İesusın rurım, ko Satan İesus gifarasa a gakaghorir eghaghanımın gun miğei. Ezi gın e İesusın garıma, a gumazir osımtızir avıriba ateribar apangkufi, egha men sure gami. Ezi faragha suren gumaziba İesus amir bizibar mıngaribagh fozir puvati. Egha me nımıra nımıra gın dagh fofosi.

E uaghan Iesusin apanibar gari, me osimtizir aviriba a garisi. Ezi Mak Osirizir Akar Aghuimin akar abuananaba, a Iesus aremegha ua dikavizir eghaghanim geghari.

Iesus, God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun gumazamizibav kimsa ize

(Sapta 1:1--3:6)

*Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim,
faragha izava Iesusin akam akuri*

(Matyu 3:1-12; Luk 3:1-9; 3:15-17; Jon 1:19-28)

¹ Kar Godin Otarim Kraish Iesusin Akar Aghuim.

² God fomira uan akam isa, an akam inigha izir gumazim Aisaia ganingi. Ezi an an osirizima, an akinafarimin iti. Akar kamra kara:

“Ia oragh! Ki uan abuir gumazim amadaghtima,
a faragh mangi ni bagh tuavim akiram.

³ Gumazir tiarir mam gumazamiziba puvatizir danganimin dia ghaze,

‘Ia Ekiam bagh tuaviba azeniva, dar kir.’”

⁴ Kamaghin amizima, Gumazamiziba Ruer Gumazim Jon izava gumazamiziba puvatizir danganimin ikiava gumazamiziba rua kamaghin akam akuri, “Ia navibagh iraghti, ki ia rueghti, God ian arazir kuraba gin amadagham.”

1:2: Ais 40:3, Mal 3:1, Mt 11:10, Lu 7:27 **1:2:** Aisaia 40:3; Malakai 3:1; Matyu 11:10; Luk 7:27 **1:3:** Ais 40:3, Mt 3:3, Lu 3:4, Jo 1:15, 1:23 **1:3:** Aisaia 40:3; Matyu 3:3; Luk 3:4; Jon 1:15; 1:23 **1:4:** Ap 13:24, 19:4 **1:4:** Aposel 13:24; 19:4

⁵ An akar kabav geima Judian Distrighin itir nguibaba koma Jerusalemın nguibar ekiamın itir gumazamiziba, me bar iza uan arazir kurabar gun mişgeima, a Jordanın Fanemın me rue.

⁶ Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim, an asızim kamelin arızibar ingarizir iniba ikegha asızir inim uan ivariam gike. A inir kaba ikeghava odeziba ko ruarimın haniba api.*

⁷ Ezi an akam kamaghın mişgei, “Nan gın izamin gumazim an gavgavim guizbangıra nan gavgavim gafira. Ki an mın garir puvati. Ki uaghan avi-raghıva an dagarir asuabar beniba firan gav-gav-ıba puvati.

⁸ Ki dipamın ia rue, eghti a gın Godın Duamın ia ruam.”

*Iesus ruezıma gın Satan a gifarasa
a gakaghori*

(Matyu 3:13-17; 4:1-11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Dughiar kam Iesus Galilin Distrighin itir nguibam, Nasaret, ategha Jon bagha izezıma, a Jordanın Fanemın a rue.

¹⁰ Iesus dipamın aven ikegha azenan otivavıra ikia garima overiam kuiaghırızı Godın Duam bun-bamın mın mişhegha a bagha izaghiri.

¹¹ Ezi tiarir mam Godın Nguibamın ikiava ka-

1:6: Wkp 11:22, 2 Kin 1:8, Mt 11:8 **1:6:** Ofa Gami 11:22; 2 Atrivıba 1:8; Matyu 11:8 * **1:6:** Ni kamel ko hanıbar mıngarıbagh foghsı, akınafarır kamın akırangın itir Akar Mıngarıbar gan. **1:7:** Ap 13:25 **1:7:** Aposel 13:25 **1:8:** Ais 44:3, Jol 2:28, Ap 2:4, 10:45, 1 Ko 12:13 **1:8:** Aisaia 44:3; Joel 2:28; Aposel 2:4; 10:45; 1 Korin 12:13 **1:11:** Stt 22:2, Sng 2:7, Ais 42:1, Mt 3:17, 12:18, Mk 9:7, Lu 3:22 **1:11:** Jenesıs 22:2; Onger Akaba 2:7; Aisaia 42:1; Matyu 3:17; 12:18; Mak 9:7; Luk 3:22

maghın dei, “Ni nan Otarim. Ki guizbangıra ni gifuegha ni bagha bar akonge.”

¹² Ezi Godın Duam anemadazıma a gumamazıba puvatızir danganimın ghu.

¹³ A ghugha, 40plan dughiabar danganir kamın itima, Satan a gifarasa a gakaghori. A ruarımın itir asızıba ko ikia dar torımın itima, Godın enselba an garava an akurvası.

Iesus faragha zuir suren gumazıbar dei

(Matyu 4:12-17; Luk 4:14-15; Matyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁴ Ezi me Jon, Gumamazıba Ruer Gumazım, inıgha kalabus gatızıma, Iesus gın Galilin Distrıghın ghugha Godın Akar Aghuım akuri.

¹⁵ A kamaghın mıgei, “Dughıam otogha gıfa. God Bizıbagh Atıvamin Dughıam roghıra ize. Ia navıbagh iragh nıghnızir gavgavım Godın Akar Aghuımın ikı.”

¹⁶ Dughıar mam Iesus Galilin Dıpar Akaremin dadarımın ghua Saimon uan dozım Andru ko aningın garıma, aning osırıba baghava uan iver ekiaba akuri. Aning osırıba isa dagıaba bagha da amadır gumazımning.

¹⁷ Ezi Iesus kamaghın aning mıgei, “Gua nan gın izıtı kı guan akakaghtıma, gua osırıba isi moghın gumamazıba inıam.”

1:13: Sng 91:11-13 **1:13:** Onger Akaba 91:11-13 **1:14:** Mk 6:17 **1:14:** Mak 6:17 **1:15:** Dan 9:25, Mt 3:2, Ga 4:4, Ef 1:10
1:15: Daniel 9:25; Matyu 3:2; Galesia 4:4; Efesus 1:10 **1:17:** Mt 13:47, Lu 5:1-11 **1:17:** Matyu 13:47; Luk 5:1-11

18 Ezi aning an akam baraghavira uan iveba ategha an gin zui.

19 Ezi a mong sivagha ghua, Sebedin otarim Jems uan dozim Jon ko aningın garima aning uan botın ikiava uan iver ekiabar kiri.

20 An aningın garavira aningın diazima, aning maghira uan afeziam Sebedi koma an ingan-garir gumaziba ataghizi me uan botın itima aning Iesusin gin zui.

*Iesus duar kurar mam batoghezi
a gumazim ategha azenan ize
(Luk 4:31-37)*

21 Ezi Iesus ko an gin zuir darazi Kaperneamin ghue. Me zuezi Sabat otozima, a God ko migeir dipenimin aven ghugha, dipenir kamin aven itir gumazamizibar sure gami.

22 A men sure gamima gumazamiziba bar an akam baregha digavir kuram gami. An migirigiar kaba mati gavgavim itir gumazimin migirigiaba. An migirigiaba Judan Arazibagh fozir gumazibar migirigiabar min zuir puvati. Ezi gumazamiziba digavir kuram gami.†

23 A kamaghın me miğıavıra itima gumazir duar kuram apazazir mam God ko migeir dipenimin aven izegha dei.

24 A dia kamaghın miğei, “Ni manmaghın e damuasa, Nasaretin gumazim Iesus? Ni e

1:18: Mt 3:20, 19:27, Lu 5:11 **1:18:** Matyu 4:20; 19:27; Luk 5:11 **1:21:** Mt 4:13 **1:21:** Matyu 4:13 **1:22:** Mt 7:28-29 **1:22:** Matyu 7:28-29 † **1:22:** Ni Judan Arazibagh fozir gumazibar mingarim gifoghsi, akinafarir kamin akirangin itir Akar Mingaribar gan. **1:24:** Mk 5:7 **1:24:** Mak 5:7

gasighasighasa ize? Ki ni gifo, ni God amadazir gumazim, ni Godin damazimin zuezir gumazim.”

²⁵ Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin a migei, “Ni nimira iki, egh gumazir kam ategh azenan izegh.”

²⁶ Ezi duar kurar kam Iesus baregha gumazir kam gunabagha araviram azenan ize.

²⁷ Ezi gumazamiziba bar bizir kamın ganigha guizbangira digavir kuram gamigha uarira uarir azangsi, “Kar manmaghin amizir bizim? A suren arazir igiam e gami. A gavgavim itir akabav gei. A uaghan akar gavgavimin duar kurabav geima da an akam barasi.”

²⁸ An amizir bizibar eghaghanim zuamira Galilin Distrik bar a garui.

Iesus gumazamizir aviribar akuragha me gamizi me ghuamaghe

(Matyu 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Ezi Iesus gumazir maba ko God ko migeir dipenim ategha Saimon ko Andrun dipenimin zuima, Jems ko Jon me ko zui.

³⁰ Me ghua garima Saimonin asamim aria mikarzim fiava dakozim girighav itima gumazir maba an gun Iesus migei.

³¹ Me a mikemezima, an a bagha ghuava an dafarimin suiragha a ghufe. Ezi an arimariam anetaghizima a dikavigha dagheba me ganidi.

Iesus gumazamizir aviribagh amizi, me ua dera

(Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Guaratizir kamra, aminim pirizima me gumazamizir arimariar kuraba koma gumazamizir avirir duar kuraba apazaziba bar me inigha Iesus bagha izi.

³³ Nguibar kamın itir gumazamiziba bar izava dipenir kamın tiar akamın uari akufa.

³⁴ Ezi Iesus arimariar guar aviriba itir gumazamizir aviriba men arimariabagh amizi, me ghua-maghe. A duar kurar aviriba saram otoghezima da gumazamiziba ategha azenan ize. Duar kuraba a gifo, a Godin Otarim. Ezi kamaghın a ghaze, ia kamaghın mikiman marki suam, Ki Godin Otarim. Egha a men anogoroke.

Iesus gumazamiziba puvatizir danganimın God ko migei

(Luk 4:42-44)

³⁵ Egha aminzaraghan aminim tighar itima, Iesus dikavigha dipenim ategha ghuava gumazamiziba puvatizir danganimın ghugha God ko migei.

³⁶ A ghuzi Saimon uan roroaba ko a buriagharui.

³⁷ Me ghua an apigha kamaghın a migei, “Gumazamiziba bar ni buri.”

³⁸ Ezi Iesus men akam ikaragha kamaghın migei, “E nguibar igharazir roghira kagh itibar mangam. Ki munagh uaghan Godin akam akunam. Ki bizir kam bagha ize.”

1:34: Mk 3:11-12, Lu 4:41
Mt 14:23, Mk 6:46, Lu 4:42

1:34: Mak 3:11-12; Luk 4:41 **1:35:**
1:35: Matyu 14:23; Mak 6:46; Luk 4:42

³⁹ A kamaghin mikemegha, Galilin Distrighin danganiba bar dagh aruava God ko migeir dipenibar aven Godin akam akurava gumazamizibagh apazazir duar kuraba batosi.

Iesus lepa itir gumazir mam gamizima, a ua dera

(Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Ezi gumazir lepa itir mam Iesus bagha izava, an guamin aviragha tevimning apirigha puvira a gaghori, “Ni fueghiva na damighti, ki Godin damazimin zuegh ua deraka.”‡

⁴¹ Ezi Iesus kamaghin oregha, guizbangira bar an apangkufi. Egha uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, ua deragh.”

⁴² Iesus kamaghin migiavira itima, lepan arimariam zuamira gumazir kam ataghizi an mikarzim ua dera.

⁴³ Ezi Iesus gumazir kam amaga akar gav-gavimin kamaghin a migei,

⁴⁴ “Ni oragh, ni batozir bizir kam ni an gun mikiman marki. Ni mangi uan mikarzim isi ofa gamir gumazimin akagh, egh Moses fomira e mikemezi moghin, ni ua bagh Godin ofa damu. Eghti gumazamiziba fogh suam, nin arimariam gifa.”

1:39: Mt 4:23, 9:35 **1:39:** Matyu 4:23; 9:35 ‡ **1:40:** Lapan arimariar fomira Baibelin dughiamin ikezim ighara. Ezi datirighin itir lepan arimariam a igharaghav ami. Fomira ikezim pura mikarzir ghurghurim gumazir namnabar otifi. Egha uaghan bizir igharaziba sara posi. **1:44:** Ofa Gami 14:1-32; Mak 3:12; 7:36; Luk 5:14

⁴⁵ Ezi gumazir kam Iesus a mikemezi moghin damuan aghuagha, bizir kamın gun bar me miği. Kamaghın amizi, maburan avırım Iesus akuvazıma, a nguibar ekiatamın aven azenaram aruir puvati. A uabıra itir danganimın itima, gumazamiziba a bagha tintinibar izavıra iti.

2

Iesus gumazir soroghafariba amırazir mam gamizıma a ua dera
(Matyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Ezi dughiar maba gıvazıma, Iesus uamategha Kaperneamın ghu. A ghua dipenimın itima gumazamizir avırıba a uamategha izezir akam baraki.

² Me akar kam baregha izezıma dipenim bar izıvazi an tiar akam sara izıfa. Ezi Iesus Godın akam me mikiri.

³ An akam akurıma, gumazir maba soroghafariba amırazir gumazir mam inıgha a bagha izi. Gumazir pumuning ko pumuning akurıamın a gısaghpugha izi.

⁴ Me iza garıma dipenimın tiar akam bar izıfa, kamaghın amizi, me Iesus bagh mangan ibura. Egha me gumazir kam inıgha dipenir siriamın ghuavanabogha dipenir siriamın torim gamıgha benıba akurıam dafegha anemadazıma a Iesus bagha ghuaghiri.*

* **2:4:** Judabar dipenıba boksiabar mın gari. Dar inogorıba puvatiğha, egha pın barafi. Ezi dar mıriabar azenan adidiaba iti. Dar dipenir akınıba puvati. Me pura nguazim gısın dar ingari.

⁵ Ezi Iesus gumazir kabar niġhnizir gavgavim in ganigha kamagh in soroghafariba amirazir gumazim miġei, “Nan borim, ki nin arazir kuraba ġin amada.”

⁶ Iesus kamagh in a miġeima, Judan Arazibagh fozir gumaziba apiaghav ikiava uarira uan navir averiabar kamagh in miġei,

⁷ “Gumazir kam tizim bagha kamagh in miġei? A God in danganim iniasava ami! Gumazir kinitam gumazir iġharazitam in arazir kuraba ġin amadaghan kogham. God uabira.”

⁸ Me kamagh in niġhnizima, Iesus zuamira uan navir averiam in men niġhnizibagh fogha kamagh in me miġei, “Ia manmaghsua uan navir averiabar aven kamagh in niġhnisi?”

⁹ Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamagh in mikim suam, ki nin arazir kuraba ġin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamagh in mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh.

¹⁰ Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumamazibar Otarim a nguazir kam in arazir kuraba ġin amangamin gavgavim iti.”

Egha kamagh in gumazir soroghafariba amirazim miġei,

¹¹ “Ki ni miġei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenim in mangi.”

¹² Egha a miġiavira itima me gari gumazir kam dikavigha uan akuriam inigha azenan ghu.

2:5: Lu 7:48 **2:5:** Luk 7:48 **2:7:** Jop 14:4, Ais 43:25, 1 Jo 1:9
2:7: Jop 14:4; Aisaia 43:25; 1 Jon 1:9 **2:12:** Mt 9:33 **2:12:** Matyu 9:33

Gumamaziziba bar an ganigha digavir kuram gamigha Godin ziam fa kamaghin migei, “E faragha bizir katamin ganizir puvati!”

*Iesus uabin gin mangasa Livain dei
(Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Ezi Iesus ua Galilin Dipar Akaremin miriamin ghuaghiri. A ghuaghirima, gumamazizir aviriba izava uari akuvazi, a men sure gami.

¹⁴ A men sure gamua dipar miriamin ghua Alfiusin otarim Livain garima, a gavman daningamin dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. Iesus an gara, kamaghin a migei, “Ni nan gin izi.” Ezi Livai a baregha, dikavigha an gin zui.†

¹⁵ Egha gin Iesus Livain dipenimin ikiava uan suren gumaziba koma api. Ezi dagiaba isir gumazir aviriba ko arazir kurabagh amir gumazir aviriba, me uaghan me koma api. Gumazir kamaghin amir aviriba, me uaghan Iesusin gin arui.

¹⁶ Me apavira itima, Judan Arazibagh fozir gumazir maba, me uaghan Farisiba, me an ganigha, an suren gumazibar azangsisi, “A manmaghsua dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?”‡

2:14: Jo 1:43 **2:14:** Jon 1:43 † **2:14:** Matyun ziar igharazim kara, Livai. **2:16:** Mt 11:19, Lu 15:1-2 **2:16:** Matyu 11:19; Luk 15:1-2 ‡ **2:16:** Farisibar arazir aviriba iti. Gumamazizir men arazibar gin zuir puvatiziba me kamaghin ginighnisi, me Godin damazimin derazir puvati. Farisiba kamaghin dagiaba isir gumazibagh nighnisi, me Romin gavman bagha dagiaba isi. Kamaghin amizi, me uaghan Godin damazimin derazir puvati. Me kamaghin amuava Romin gumaziba ko arazir kurabagh ami.

17 Ezi Iesus men azangsizim baregha kamaghin me migei, “Arimariaba puvatizir gumazamiziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazamizir arimariaba itibara, me dokta bagha zui. Ki Godin damazimin derazir gumazamiziba bagha izezir puvati. Ki gumazamizir arazir kurabagh amibar dimasa ize!”

Me God ko mikimasa dagheba atagharazir arazim bagha

Iesusin azangsisi

(Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Ezi dughiar mam Jonin suren gumaziba ko Farisin suren gumaziba, me God ko mikimasa dagheba ataghirasi. Ezi Iesusin suren gumaziba dughiar kamın apima gumazir maba Iesus bagha izava kamaghin an azangsisi, “Kar manmaghin amizir arazim, Jonin suren gumaziba ko Farisibar suren gumaziba, me datirighin God ko mikimasa dagheba ataghirazima, nin suren gumaziba God ko mikimasa dagheba atagharazir puvati?”

19 Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazibav kinti me dagheba ategham, o puvati? Puvatigham. A me ko ikiti me dagheba ataghiraghan kogham.

20 Me dagheba atagharazir dughiam iti. Gin dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim, me me dam a inigh mangitima, dughiar kabar me dagheba ataghiragham.

21 “Gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghurimin porogha a isamizir puvati. A kamaghin damighiva egh a ruti, inir avizir igiam

ekonegh korotiar ghurim gekuigh, anebightima an torim guizbangira bar ekevegham.

²² Eghti gumazitam wainin igiam inigh, a isiva asizir inir misevir ghuritam guruighan kogham. A kamaghin damighti, wainin dipam gin buva anangiva asizir inir ghurir kam abighti, wainin dipam nguazim giregham. Eghti wain ko asizir inim virara ikuvigham. A kamaghin damuan kogham. A wainin igiam inigh asizir inir misevir igiamra ruigham.”

Iesus Sabatin Ekiam
(*Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5*)

²³ Eggha Iesus Sabatin dughiar mamın, raizin min garir dagher mam wit, an an azenir ekiamın torimin zui. Ezi an suren gumaziba a ko ghuava witin oviziba isi. §

²⁴ Me zuima Farisin maba men ganigha kamaghin Iesus migei, “Ni gan. Me manmaghsua arazir kam gamuava Sabatin arazimin gin zuir puvati?”

²⁵ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, “Devit amizir bizim, me an osirizima a iti, ezi ia ti an ganiz, o puvati? A uan adarazi ko mitiriam men azima a bizir kam gami.

²⁶ Devit Godin Purirpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir Bretin rubuziba inigha uan adarazi ko me da ame. An da apava, uaghan maba isa uan gumazibagh aningizima, me uaghan da

2:23: Lo 23:25 **2:23:** Godin Araziba 23:25 § **2:23:** Ni witin mingarim gifoghsi, akinafarir kamın akirangin itir Akar Mingaribar gan. **2:24:** Lo 23:25 **2:24:** Godin Araziba 23:25
2:25: 1 Samuel 21:6 **2:26:** Wkp 24:9 **2:26:** Ofa Gami 24:9

ame. Dughiar kam Abiatar, ofa gamir gumazibar dapanim itima, Devit bretin kaba ame. Judabar arazir kam iti. Bretin kaba ofa gamir gumazibaram ada api, gumazamizir kiniba puvati. Ezi Devit, a gumazir kinim, egha a bretin kaba ame.”

²⁷ Egha Iesus miġia ghua kamaghin me miġei, “God gumazamizibar akurvaghasa Sabat ati. A Sabat bagha gumazamiziba atizir puvati.

²⁸ Ezi Gumazamizibar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam.”**

3

Iesus Sabatin dughiamin gumazir dafarim ekonezir mam gamizima a ua dera

(Matyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹⁻² Egha dughiar igharazir mam Iesus God ko miġeir dipenimin ghua garima, dafarim ekonezir gumazir mam, gumazamizir aviribar tongin dipenir kam in aven iti. A itima gumazir maba uaghan iti. Me, Iesus bizitam damighti, me akam agasasa bar deraviram an gari. Me kamaghsua an gari. A Sabatin gumazir kam in akuragham, o?

³ Me bizir kam bagha an garavira itima, Iesus kamaghin dafarim ekonezir gumazim miġei, “Ni dikavigh izi bar en guamin tugh.”

⁴ Gumazim dikavigha tuzima, Iesus kamaghin men azara, “Arazir manam Sabatin arazim abiki? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram

2:27: Lo 5:14 **2:27:** Godin Araziba 5:14 **2:28:** Mt 12:8 **2:28:**

Matyu 12:8 ** **2:28:** Ni Gumazamizibar Otarimin mingarim gifoghsi, akinafarir kam in akirangin itir Akar Mingaribar gan.

3:4: Luk 14:3 **3:4:** Luk 14:3

damuam, o gumazimın akuragham, o gumazim gasighasigham?” A kamaghın men azarazıma, me bar nımıra iti.

⁵ An damazimning bar gumazamizibagh aru-ava, navimın aven men atari. A men garıma, men navıba gavgavıgha apanguvir nıghnızıba men puvati. Kamaghın a bar osemegha gumazim kamaghın a mıgei, “Nı uan dafarım onegh.” Ezi gumazir kam uan dafarım onezıma, an dafarım ua dera.

⁶ Ezi Farısıba kamaghın ganıgha dıpenım ategha azenan ghuęgha Herotın gumazıba ko ikia İesus mısoghasa akabar kıri.

İesus uan gavgavım men akazıma an adarazı nıghnızir gavgavım an itir puvati

(Sapta 3:7--6:6)

Gumazamizir avırıba İesusın gın zui

(Luk 6:17-19)

⁷ Ezi İesus uan suren gumazıba ko Galilin Dıpar Akaremın ghuaghiri. A ghuaghırıma gumazamizir avırıba Galilin Dıstrıghın ikegha an gın ghuaghiri.

⁸ Gumazamizir avırıba Judian Dıstrık ko, Jerusalemın nguıbam ko, Idumean Dıstrık ko, Jordanın Fanemın vongın itir danganıba ko, Tair ko Saidonın nguıbamningın ikegha İesus bagha ghuaghiri. Gumazamizir avırir kaba, me an amızir bizıbar akam baregha a bagha ghuaghiri.

9-10 Me iraghuezima, Iesus gumazamizir aviribar akurazima, men arimariaba gifa. Arimariaba itir gumazamizir aviriba uan arimariaba agivasa Iesusin boroghin uari akuvagha, Iesusin suighasa uari munamadi. Kamaghin amizi, Iesus uan suren gumazibav gia ghaze, “Ia botin tam inigh izi puram anetighti a iki. Eghti gumazamiziba bar na akuvaghtima ki botin ghuavanangam.”

11 Iesus me migeima, duar kuraba apazazir gumazir maba iza, Iesusin gara duar kuraba zuamira me gamima me Iesusin guamin daighira kamaghin dia migei, “Ni Godin Otarim.”

12 Me kamaghin migeima, a men anogorogha ghaze, me an gun gumazir igharazibav kiman marki.

*Iesus 12plan aposelba me amisefe
(Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16)*

13 Egha Iesus dipar miriamin ikegha dikavigha mighsiamin ghuavanabogha uan ifongezir gumazibar diazima, me a bagha zui.

14 Me zuima a gumazir 12pla misevegha ziar kam, aposelba, me gati. Eghti me a ko ikiti, a gin me amangiti me mangi Godin Akar Aghuim akunam.

15 Egh a uan gavgavim me daningtima me uaghan duar kuraba batogham.

16 A misevezir gumazir 12plan ziabar kara. Saimon (Iesus gin ziar kam, Pita, a gati),

3:9-10: Mk 4:1, Lu 5:1-3 **3:9-10:** Matyu 9:21; 14:36; Mak 4:1; Mak 5:29; 6:56; Luk 5:1-3; Luk 7:21 **3:11:** Mk 1:23-24, Lu 4:41
3:11: Mak 1:23-24; Luk 4:41 **3:12:** Mt 8:4, 12:16, Mk 1:34 **3:12:** Matyu 8:4; 12:16; Mak 1:34 **3:16:** Jo 1:42 **3:16:** Jon 1:42

¹⁷ Sebedin otarimning Jems ko Jon (A ziar kam aning gati, Boanerges. Ziar kamın mınğarım kamaghın ghu, atara pamtem mıgeir gumazimning),

¹⁸ Andru ko Filip, Bartolomyu, Matyu, Tomas, Alfıusın otarım Jems, Tadius, Saimon (a Selotbar gumazir mam),

¹⁹ ko Judas Iskariot, gumazir İesus isava, apanıbagh anıngızım.

Me kamaghın mıgei,

“İesus Belsebulın gavgavımın ıngarı.”

(Matyu 12:24-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Egha İesus uamategha dipenımın aven ghugha itıma gumazamızır avırıba ızava anekufa. Me bar anekufa, kamaghın amızı, a uan suren gumazıba ko daghebar aman ıbura. Me damamın dughiaba puvatı.

²¹ Ezi gumazamızır maba kamaghın mıgei, “An onğanı.” Ezi İesusın adarazı akar kam baregha, a ınıgh mangasa ızı.

²² Ezi Judan Arazıbagh fozır gumazır maba Jerusalemın ıkegha ızaghıra kamaghın mıgei, “Belsebul a gapasa. A duar kurabar gumazır dapanımın gavgavımın duar kuraba batosı.”*

²³ Ezi İesus me mıgeir akam baregha, egha kamaghın gumazamızıbar dıagha akar ısın zuır mabar me mıgei, “Satan manmaghın uabıra uabı batuegham?”

3:17: Lu 9:54 **3:17:** Luk 9:54 **3:20:** Mk 6:31 **3:20:** Mak 6:31 **3:21:** Jo 7:5, 10:20 **3:21:** Jon 7:5; 10:20 **3:22:** Mt 9:34, 10:25 **3:22:** Matyu 9:34; 10:25 * **3:22:** Satanın zıar mamra kara, Belsebul. **3:23:** Mt 4:10, Lu 11:17-22 **3:23:** Matyu 4:10; Luk 11:17-22

²⁴ Kantrin tamın gumazamiziba uari tuiragh uarira uariv soghti, kantrin kam ikian kogham.

²⁵ Eghti dipenir vamıran itir darazi uari abigh uarira uariv sogh dipenir kamın itir darazi ikian kogham.

²⁶ Kamaghıra Satan uan adarazi ko uari abigh uariv sogh, egh me manmaghın tugh gavgavigh bizibar ganamin gavgavim ikiam? Bar puvatigham.

²⁷ “Eghti gumazir manatam puram aven mangi gumazir gavgavitamin dipenim akarighıva an bizıba okemegham? Puvatigham. A faraghıvıra benıbar gumazir gavgavir kam ikegham. A kamaghın a damigh, egh gumazir kamın dipenimin aven mangi, an bizıba okemegham.

²⁸ “Ki guızbangıra ia mıgei, gumazamizıbar arazir kuraba ko me Godın ziam gasıghasızir akaba, God da gın amangamin tuavim iti.

²⁹ Eghti gumazıtam Godın Duamın ziam gasıghasıghtıma God an arazir kurar kam, a gın amadaghan kogham. Egh gumazir kam aremeghti, arazir kurar kam an ikıvıra ikiam.”

³⁰ Me faragha kamaghın a mıgıa ghaze, “Duar kurar mam a gapasa.” A bizir kam bagha, akar kabar me mıgei.†

*Iesusın amebam ko an dozıba
(Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21)*

3:27: Ais 49:24, Mt 12:29 **3:27:** Aısaıa 49:24; Matyu 12:29

3:28: Matyu 12:31-32; Luk 12:10; 1 Jon 5:16 † **3:30:** Iesus Godın Duamın gavgavımın ingari. Ezi me ghaze, a Satanın gavgavımın ingari. Me kamaghın Godın Duamın ziam gasıghasısi.

³¹ Ezi Iesusin amebam ko doziba izava, a itir dipenimin tiar akamin tughava gumazir mam amadazima a Iesus mikimasa aven zui.

³² Ezi gumazamizir aviriba a koma apiaghav ikia kamaghin a migei, “Ni oragh, nin amebam ko doziba ni bagha izeghava azenan iti.”

³³ Me a mikemezima a kamaghin men azara, “Tina nan amebam? Te nan doziba?”

³⁴ A kamaghin men azaragha, egha an okarigha apiaghav itir gumazamizibar gara, kamaghin me migei, “Ia gan! Nan amebam ko dozibara kara.

³⁵ Gumazamizir God ifongezir arazibar gin zuiba, me nan doziba ko nan amiziba ko nan amebam.”

4

Iesus akar isin zuimin kamaghin migei, “Gumazir mam witin oviziba inigha azenimin da akuragharui.”

(Matyu 13:1-23; Luk 8:4-15)

¹ Dughiar igharazir mam Iesus ua dipar miriamin ikiava, gumazamizir mabar sure gami. Me an akaba baraghasa anekuvagha guizbangira bar aviraseme. Ezi a botin mam in biragha dipam gisin aperaghav iti. Gumazamizir kaba an boroghin dadarimin apiaghav iti.

² An akar isin zuir aviribar men sure gamuava, kamaghin me migei,

3:31: Mk 6:3, Jo 2:12, Ap 1:14 **3:31:** Mak 6:3; Jon 2:12; Aposel 1:14 **4:1:** Mk 3:7-9, Lu 5:1-3 **4:1:** Mak 3:7-9; Luk 5:1-3 **4:2:** Mt 13:34, Mk 4:33-34 **4:2:** Matyu 13:34; Mak 4:33-34

³ “Ia oragh. Gumazir mam raizin min garir daghem wit, ana da inigha ghua azenimin da akuragharui.

⁴ An ada akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame.

⁵ Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezi witin oviziba zuamira afuangi.

⁶ Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvatizi, aruem anaga dagh isirazi, da isia misingi.

⁷ Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregha, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava da ikiaghariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati.

⁸ Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregha aghuava dagheba misefi. Egha maba 30plan oviziba misevima maba 60plan oviziba misefe. Ezi maba 100plan oviziba misefe.”

⁹ Iesus migia ghua kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.”

*Iesus manmaghsuavira
akar isin zuibagh ami*

(Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ezi gumazamizir aviriba bar ghuezi, Iesus uabira itima, an 12plan gumaziba ko an boroghin itir gumazamiziba, me an akar isin zuimin mingarim bagha an azara.

¹¹ Me an azarazima a kamaghin me migei, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomebagh fo. Egha ki azenan itir gumazamiziba pura akar isin zuibar me migei.

12 Kamaghin amizima:

“Me zurara ganiva,
 egh deragh bizitamın ganighan kogham.
 Me uaghan zurara oraghiva,
 egh me deragh bizitamın mingarim gifoghan
 kogham.
 Me amuava akar mingarim gifogha,
 uan navibagh irazi,
 God men arazir kuraba gin
 amadaghai.”*

Witin akar isin zuimin mingarim (Matyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ An akar kam ua kamaghin me migei, “Ia witin akar isin zuir kamın mingarim gifoz, o puvati? Ia manmaghin akar isin zuir igharazir tabagh fogham?”

¹⁴ Akar isin zuimin aven itir gumazir kam, a mati gumazir Godin akam akuragharuim.

¹⁵ Gumazamizir maba tuavim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraghizi, Satan zuamira iza me oraghizir Godin akaba, me dama ada ini.

¹⁶ Gumazamizir maba dagiaba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baregha da bagha bar akonge.

¹⁷ Egha men biba iraghuezir puvatiġha, uaghan dughiar ruarimin ikezir puvati. Me itima

4:12: Ais 6:9-10, Jo 12:40, Ap 28:26-27 **4:12:** Aisaia 6:9-10; Jon 12:40; Aposel 28:26-27 * **4:12:** Iesus Godin gin mangasa gumazamizibar anogorozir puvati. Marazi uari Godin gin mangan aghua.

osimtiziba ko Godin gin zuir gumazamizibagh asighasizir araziba izima, me pura God ataki.

¹⁸ Gumazamizir maba benir dikoniba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraki.

¹⁹ Me da baregha uaghan nguazir kamın biziba bagha nighnigha, dagiar aviriba iniasa ifavarir nighnizibagh amua, nguazir kamın bizir aviribar garava da bagha agoi. Bizir kabar nighniziba izava Godin akaba ikiagharighizi da misevir puvati.

²⁰ Ezi gumazamizir maba nguazir aghuim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baregha dar suiragha dar gin zui. Gumazamizir kaba mati witin oviziba misiva, maba 30plan oviziba misevima, maba 60plan oviziba misevima maba 100plan oviziba misefe.”

*Lamin danganimra aneguragh
(Luk 8:16-18)*

²¹ Egha Iesus kamaghın me migei, “Ian tina lam gaborogha a inigha itarir ekiamın anevara? O an a inigha dakozimin apengan aneti? Puvati! Ia lam daborogh a inigh azenan an danganimram aneguragh.

²² Kamaghıra mogomer biziba da gin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan gin azenan otivigham.

4:18: Mt 26:31 **4:18:** Matyu 13:26 **4:19:** Mt 19:23-24, 1 Ti 6:9, 6:17 **4:19:** Matyu 19:23-24; 1 Timoti 6:9; 6:17 **4:21:** Mt 5:15, Lu 11:33 **4:21:** Matyu 5:15; Luk 11:33 **4:22:** Mt 10:26, Lu 12:2
4:22: Matyu 10:26; Luk 12:2

23 Tina kuarimning iti, an oragh.”†

24-25 Egha a ua kamaghin miġei, “Ia deraghvira akar kam baragh. Gumazitam o amizitam Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igharaz-iba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim o amizim, an fofozir muziarim God a dam a iningham.”

Dagher ovizir afuarazibar akar isin zuim

26 Egha Iesus miġia ghua kamaghin me miġei, “God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim a kamakin. Gumazir mam dagher oviziba inigha nguazimin da akuri.

27 Gumazir kam da kunigha, dimagaribar akuava, aruebar dikavigha arui. An aruima dagher ovizir kaba da afuegha aghui. Dagher ovizir kaba manmaghin afuegha aghui? Gumazir kam fozir puvati.

28 Ezi nguazimra dagher ovizir kabagh amizima da aghua misefe. Da faragha afuegha aghua ghua aghariba otivigha, ada ghua akimariba otivigha misefe.

† **4:23:** Iesus akar isin zuibar gumazamizibar sure gami. A kamaghin foghasa, me guizbangira God gifongez ti puvati. Gumazir God gifongeziba, akar isin zuiba baregha, dagh nighnighava gin dar mingaribar gara dagh fo. Ezi gumazir God gifongezir puvatziba, nighnigha ghaze, akar isin zuiba, eghaghanir onganiba. Kamaghin me akar isin zuiba, dagh nighnizir puvatigha, dar mingaribar garir puvati. **4:24-25:** Matyu 7:2; Matyu 13:12; 25:29; Luk 6:38; Luk 19:26 **4:27:** Je 5:7 **4:27:** Jems 5:7

29 Da misevegha dagheba itima, gumazir kam sabam inigha dar akori. A fo, dagheba iti, ezi da akoramın dughiam oto.”

*Mastetın ovızımın akar isın zuım
(Matyu 13:31-32; Luk 13:18-19)*

30 Egha a ua kamaghın mıgei, “E manmaghın God Bizibagh Ativamin Dughiamın arazim mikimam? O, e akar isın zuir manamın an mıngarımın gun mikimam?”

31 A mastetın ovızımın mın gari. Mastetın zuravarir ovızıba bar sufi. Temer igharazıbar ovızıba bar a gafıragha ekefe.‡

32 Gumazir mam anakunizıma a gın aghua bar ekevegha azenımın itir zuravarıba bar dagh afıragha bar ekefe. An ekevegha an aguar ekiaba uari tırazıma kuarazıba izava an aguabar dughuazımın aven ikia mikonıbar ingari.”

*Iesus akar isın zuıbara akam akuri
(Matyu 13:34-35)*

33 Egha Iesus men nıghnızıba tuzınaghıra, an akar isın zuir avırıbar Godın akabar me mıgei.

34 An akabar gumazamızebav gıava zurara akar isın zuıbar me mıgei. Egha a uan suren gumazıba ko me uarıra ikıava a bızebıbar mıngarıba abıgha me mıgei.

*Iesus amınır ekıam ko dıpavsızım batoghezı anıng pura nımıra ırıghav iti
(Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25)*

4:29: Jol 3:13, MAA 14:15-18 4:29: Joel 3:13; Akar Mogomem 14:15-18 ‡ 4:31: Nı mastetın mıngarım gıfoghsı, akınafarır kamın akırangın itir Akar Mıngarıbar gan.

³⁵ Aruer kamın amınim pırasava amima Iesus kamaghın uan suren gumazibav gıa ghaze, “E dipar kam abigh an vongın mangam.”

³⁶ A kamaghın me mıgeıma gumazamiziba dadarımın ikiavıra iti, ezi me Iesus aperaghav itir botın ghuavanabogha pul gamua vongın zui. Botın igharazir maba uaghan me ko vongın zui.

³⁷ Iesus uan suren gumaziba ko zuıma, Maia! Amınir ekiam dikafi. Ezi dipavsıziba izava bot gafırazi dipam botın aven ghuaghıra, bot gizıvazi, an atam dipamın aven magırasava ami.

³⁸ Bot magırasava amima, Iesus botın kamın gırakırangın dapanir aghoghonir mam uan dapanımın aghorogha akui. Ezi an suren gumaziba a gaghuragha kamaghın a mıgei, “Tisa, e gıfa! Ni e bagha nıghnisi, o puvati?”

³⁹ Ezi Iesus dikavigha akar gavgavım amınim ganıga, egha kamaghın ongarım mıgei, “Gua amıragh, nımıra iki!” A mıgeıma, amınim amırazi, dipam pura nımıra irıghav iti.

⁴⁰ Ezi Iesus kamaghın uan suren gumazibav gei, “İa tızım bagha puv atıati? İa nıghnızır gavgavım oteveghavıra iti?”

⁴¹ Ezi me bar atıatıgha kamaghın uarıra uariv gei, “Kar gumazır manmaghın amızım? A mıgeıma, amınim ko dipavsızım an akam barası!”

5

Iesus Gerasan gumazır mamın duar kuraba batoghezıma da anetaki

(Matyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko dipam abigha vongin Gerasan danganimin oto.

² Me otivigha, Iesus bot ategha dadarimin anadima gumazir duar kuram apazazir mam, a matmatiamin tongin ikegha Iesus bativasa izi.

³⁻⁴ A matmatiamin ikiava a gakui. Me dughiar aviriba senbar an agharimning ikiava, ankavba an suemning gazui. Ezi a zurara senin kabar suigha da aghora egha an suemning ikezir ankavbav sogha da aghoragharisi. Kamaghin amizi, gumazitam gumazir kamın suiragh a ikiva avegham. Me uaghan senbar a ikeghti da an suiraghan kogham. Egh gumazitam gavgavigh a ikeghan kogham.

⁵ A dimagariba ko aruebar matmatiam ko mighsiabar purama arua pamtem arava dagiabar uabi uan mikarzim aghori.

⁶ A saghon ikia Iesusin ganigha ivegha a bagha izava an guamin uan tevimning apiri.

⁷⁻⁸ Ezi Iesus kamaghin duar kuram migei, “Ni duar kuram, ni gumazir kam ategh azenan izi.”

Iesus kamaghin a migeima, gumazir kam pamtem ara kamaghin migei, “Ni manmaghin na damuasa, Iesus, Godin Bar Pin Itimin Otarim. Ki Godin damazimin pamtem nin azangsisi, ni arazir kuratam na damuam marki!”

⁹ A kamaghin migeima Iesus kamaghin a migei, “Ni uan ziam diborogh.”

Ezi duar kurar kam a ikaragha kamaghin a migei, “E bar aviraseme, kamaghin nan ziam Aviriba.”

¹⁰ A Iesus danganir igharazitamin me amangan aghuagha Iesus vivigha a gakaghori.

¹¹ Dughiar kam, men boroghira itir mighsiar miriamin dar aviriba ikiava api.

¹² Ezi duar kurar kaba kamaghin Iesus migiava a gakaghori, “Ni e mikemegh e amadaghti e mangi dar okoruar munam gapazaka.”

¹³ Ezi a men amamangatizi duar kurar kaba gumazir kam ategha azenan izegha ghua dabagh apasa. Dar avirir kaba, dar dibobonim 2,000in boroghin ghu. Ezi daba puv ivemara ghua davarir kuram giraghuegha dipamin aven ghuegha dipam apava ariaghire.

¹⁴ Ezi dabar garir gumaziba daba batoghezir bizimin ganigha ghua nguibar ekiamin ghua danganir kam in itir nguibar dozibar ghua bizir otozir kam in gun migei. Ezi gumamaziba bizir kam in ganasa dikavigha izi.

¹⁵ Me iza Iesusin boroghin duar kuraba apazazir gumazimin garima, an nighnizim ua derazi, a korotiaba aghuigha aperaghav iti. Me an ganigha atiati.

¹⁶ Ezi otozir bizir kam in ganizir gumamaziba, me duar kuraba apazazir gumazim batozir bizir kabar gumazir igharazibav gei. Me dar gun migia uaghan daba batozir bizimin gun migei.

¹⁷ Egha gumamazir kaba bizir kam baregha iza an gara a gakaghora ghaze, a men nguazim ategh danganir igharazitamin mangi.

¹⁸ Ezi Iesus danganir kam ategh mangasa botin birima duar kuraba apazazir gumazim Iesus ko

mangasa pamtem a gaghori.

¹⁹ Ezi Iesus an anogoregha kamaghin a migei, “Ni uamategh uan adarazi bagh dipenimin mangiva Ekiam nin akuragha ni gamizir bizibar gun me mikimiva, a uaghan bar nin apangkuvizir bizimin gun me mikim.”

²⁰ Ezi gumazir kam a baregha ghua Iesus an akurazir bizimin gun Dekapolisin Distrighin itir nguibabar ghua bar me migei. Gumamazir kaba a baregha digavir kuram gami.

Iesus aremezir guivir mam ko, arimariar amizir mam gamizi aning ua dera

(Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Ezi Iesus bot inigha uamategha dipamin vongin ize. A izegha dipar dadarimin itima, gumamazir aviriba izava anekufa.

²²⁻²³ Ezi God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazir mam, an ziam Jairus, a iza Iesusin gara an guamin uabi ekunigha an dagarimningin boroghin irigha kamaghin puviram a gaghori, “Nan guivim aremeghasa an dighorimra isi. Ni iziva uan dafarim a datighti an arimariam givagh ua ikiam.”

²⁴ Ezi Iesus a ko zui.

A zuima gumamazir avirim bar anekuvagha an gin zui.

²⁵ Me zuima men tongin amizir 12plan azenibar ghuzim batir arimariam itir mam uaghan me ko zui. Amizir kam ghuzim batir arimariam an itima 12plan azeniba gifa.

²⁶ A fomira arimariam agivasa doktaba bagha zuima, me an arimariam a givazir puvati. Ezi a mizazir kuram isi. A uan arimariam agivasa pura uan dagiabar me givezima an dagiaba bar gifa. Bizir kaba an arimariamın akurazir puvati. An ekiva ghuavira iti.

²⁷⁻²⁸ A Iesus amir bizibar akam baregha, kamaghın nighnisi, “Ki puram an azenan itir korotiamra suiragh nan arimariam givagham.” A kamaghın nighnigha egha damuasa. Amizir kam gumazamizir aviribar gın izava me munamaga iza Iesusın korotiar avizimın suira.

²⁹ Amizim Iesusın korotiamın suizir dughiamra, an ghuzir arimariam pura dutugha ghu. A uabi baregha fo, an mikarzim ua dera.

³⁰ A kamaghın amimra, Iesus zuamira uabi baregha God gumazamizibar arimariaba givaghasa a ganingizir gavgavim, an mikarzim ataghizi a fo, nan gavgavim ingari. Egha a ragha gumazamizibar garava men azara, “Tina nan korotiamın suira?”

³¹ Ezi an suren gumaziba a ikaragha kamaghın a migei, “Ni garima, gumazamizir aviriba ni akufa. Ezi ni tizim bagha kamaghın azai, “Tina nan korotiamın suira?””

³² Me kamaghın Iesus miğavira itima, Iesus an korotiamın suirazir gumazim o amizim gifoghasa raghirigha garagharui.

³³ A ruiavira itima, amizir kam a batozir bizim gifogha iza Iesusın guamın degiaghirigha, atiatia nigha guizbangira a batozir bizimın gun migei.

³⁴ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Nan guivim, ni navim bar amiragh iki. Ni nighnizir gavgavim nan iti. Kamaghin, nin nighnizir gavgavim ni gamizi ni dera. Ni navir amirizim sara mangi, eghti nin arimariar kam ua ni damuan kogham.”

³⁵ Iesus amizir kam migei avira itima gumazir maba God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazim, Jairusin dipenimin ikegha iza kamaghin Jairus migei, “Nin guivim areme. Ni osimtizim Tisa daningan marki.”

³⁶ Me kamaghin migeima Iesus me baregha kamaghin Jairus migei, “Ni atiatingan marki. Ni pura nighnizir gavgavim nan iki.”

³⁷ An gin aruir gumazamiziba a ko mangasa amima a men anogoregha, Pita, ko Jems uan dozim Jon ko, a merara inigha me zui.

³⁸ Me ghua Jairusin dipenimin otivigha Iesus gumazamiziba barazima, me bar azia niginir dafam gami.

³⁹ Ezi a me bagha aven ghua kamaghin me migei, “Ia tizim bagha azia niginir dafam gami? Borir kam aremezir puvati. An akui.”

⁴⁰ A kamaghin me migeima, me a dipova an ingarava kava uariv gei, “E fo, a guizbangiram areme.” Gumazamiziba kamaghin migeima, a bar me batuegha guivimin afeziam ko amebam inigha an suren gumazir pumuning ko mikezim, merara a ko zui. A me inigha me guivimin kuam itir danganimin aven ghue.

5:34: Mk 10:52, Lu 7:50, 17:19, Ap 14:9 **5:34:** Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19; Aposel 14:9 **5:40:** Mt 9:25, Lu 8:54, Jo 11:11 **5:40:** Matyu 9:25; Luk 8:54; Jon 11:11

⁴¹ Me ghuegha a guivimîn dafarimîn suiragha kamaghîn a miġei, “Talita kum!” (Akar kamîn mingarim kamaghîn iti, “Guivir dozim, ki ni miġei, ni dikafigh!”)

⁴² An a miġeimrama, guivim dikavigha tughava arui. (An azenir 12pla.) A dikavigha tughava aruima, me kamaghîn guizbangira digavir kuram gami.

⁴³ Ezi an akar gavgavimîn guizbangira me miġia ghaze, ia bizir kamîn gun gumazir igharazitam mikimam marki. A kamaghîn me miġiava daghetam a daningasa me miġei.

6

*Iesusin nguibamin itir darazi
an aghuagha akirim a gasara
(Matyu 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Egha Iesus danganir kam ategha uan nguibamin ghuavanadima an suren gumaziba a ko zui.

² Ezi, Sabatin dughiam otozi a God ko miġeir dipenimin aven ghua, gumazamizibar sure gami. Gumazamizir aviriba an akaba baregha digavir kuram gami.

Me digavir kuram gamigha kamaghîn azai, “Gumazir kam managh akar kaba ini? A managh niġhnizir aghuir kaba ini? A uaghan managh mirakelbagh amir gavgavir kam ini?”

³ E fo, kar pura dipenibar ingarir gumazim. A Marian otarim, egha a Jems ko Josep, Judas, ko

5:41: Lu 7:14

5:41: Luk 7:14

5:43: Mk 1:44, 7:36, Lu 8:55

5:43: Mak 1:44; 7:36; Luk 8:55

6:2: Jo 7:15

6:2: Jon 7:15

6:3: Jo 6:42

6:3: Jon 6:42

Saimon, a men avebam. An buaramiziba e ko iti.” Kamaghin amizi, me dibovir akabar a migiava navibar aven an atari.

⁴ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Godin akam inigha izir gumazim, a nguibar igharazibar zuima, me an ziam fe. Ezi an nguibamin an adarasi, me an ziam fer puvati.”

⁵ Kamaghin amizi, a nguibar kamın mirakelin aviribagh amizir puvati. A pura dafarim arimariar gumazir vabaram arighizima, men arimariaba gifa.

⁶ Ezi me nighnizir gavgavim an itir puvatizima, a kamaghin digavir kuram gami.

Iesus uan gavgavim suren gumazibar akazi, me deragha a gifozir pu

(Sapta 6:6--8:21)

Iesus uan 12plan aposelba ingangarim me ganigha me amada

(Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Egha Iesus nguibabagh arua gumazamizibar sure gami.

⁷ Iesus men sure gamua, egha 12plan aposelbar diazi, me a bagha izezi, a me akuvagha, me migia me amada. Gumazir pumuning uaning inigha zui, ezi gumazir pumuning uaning inigha zui. A kamaghin amua uaghan duar kuraba batoghamin gavgavim me ganigha me amada.

6:4: Mt 13:57, Lu 4:24, Jo 4:44 **6:4:** Matyu 13:57; Luk 4:24; Jon 4:44 **6:6:** Ais 59:16, Mt 9:35, Lu 13:22 **6:6:** Matyu 9:35; Luk 13:22 **6:7:** Lu10:1 **6:7:** Luk 10:1

8-9 A migirigiar kam me gamuava me amada, “Ia mangi, bizitaba uari bagh da inian marki. Ia bretin tam ko mitaritam inian marki. Ia dagiatam suighan marki. Ia uan dagarir asuaba aghuva, ua siotin tam inian marki. Ia uan aghorir asadivibara suigh mangi.

10 Ia kamaghin damigh, dipenir ia aven zuir manam, ia dipenir kamra iki, mangi dughiar ia nguibar kam ataghiraghamim.

11 Ia kamaghin damu mangi nguibatamin mangighti, me ian aghuagh ia inigh uan dipenibar mangighan kogh, egh uaghan ia migeir akaba baraghan koghtima, ia kamaghin damu. Ia nguibar kam ategh mangisi uan dagarir mineziba apezegh, nguibar kam ategh mangi. Ia kamaghin damighti, me ganigh fogham, me arazir aghuim ia gamizir puvati.”*

12 A kamaghin me mikemegha me amadazi me nguibabar ghua Godin akam akura ghaze, Ia uan navibagh iragh.

13 Me kamaghin me migiava, egha uaghan gumazir aviribar duar kuraba batogha arimariar gumazir aviriba boremin men dapanibagh inga me gamima, me ua dera.

Herot Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazimin,

6:8-9: Matyu 10:9-10 **6:8-9:** Luk 10:4-11 **6:11:** Ap 13:51

6:11: Aposel 13:51 * **6:11:** Judabar arazim kara, ni me baraghan koghtima, me nin sagh, uan dagarir asuaba mineziba apizighiva ni ategh igharagh mangam. Ezi en arazim kamakin, ki ni mikimti ni na baraghan koghti, ki apem apirigh uan tuavim gighuvagh, egh suam, ki nin sagham. **6:13:** Je 5:14 **6:13:** Jems 5:14

*firim atu**(Matyu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)*

¹⁴ Iesus bizir aviribagh amizi an ziam otogha ekevezi, gumazir aviriba a gıfo. Ezi danganir kamın Atrivim Herot, a baraki. Men marazi kamaghın miği, “Jon Gumazamiziba Ruer Gumazim aremegha ua dikafi. Kamaghın a mirakelbar amuamin gavgavim iti.”

¹⁵ Ezi men marazi kamaghın miği, “A Elaija.”

Ezi marazi kamaghın miği, “Kar Godın akam inigha izir gumazir mam, a mati fomıra ikezir Godın akam inigha izir gumazibar mın ami.”

¹⁶ Me akar kabav geima, Herot da baregħa a fo, a fomıra Jonın firim atu. Kamaghın amizi a kamaghın miği, “Ki fomıra mikemezi, me Gumazamiziba Ruer Gumazim Jonın firim atu, ezi a ua dikafi.”

¹⁷⁻²⁰ Herot kamaghın amigha a fo, a fomıra uan dozim Filipın amuim Herodias ini. Ezi Jon zurara kamaghın a miği, “Herot, ni arazir kuram gamuava uan dozim da an amuim ini.” Jon kamaghın miği, Herodias a bagħa guizbangira navim isia, egha Jonın misuegħti an aremegħasa a bagħa puvıra Herot miği. Ezi Herot Herodias ifongezı mogħın damuan aghuagħa, uan gumazir mabav kemezi me Jonın suiragħa a inigha kalabus gati. Herot fo, Jon Godın damazımın zuegħa derazir gumazımra. Kamaghın amizi, Herot an atiatia, a inigha deragħa an gari. Herot uaghan Jon miği, akaba baragħa nighnızir aviribagh amua, ana akaba baragħasa ifonge.

21 Ezi Herodias datirighin Jonin misueghti an aremeghasa tuavim bato. Herotin amebam a batezir dughiam otozi, a dughiar kam ginighnigha isar ekiam gami. Ezi Herodias Jon misoghamin dughiam datirighin oto. Herot isar kam gamuava, uan ingangaribar gari gumazir ekiaba, ko uan midorozir gumazibar gari gumazir ekiaba, ko Galilin itir gumazir ekiaba, a men diazima me a ko damasa ize.

22 Me izegha isam apima Herodiasin guivim izava me apir danganimin ghugha men guamin ighiam gizi. A ighiam gizima, Herot ko ikia apir gumaziba an ighiamin ganigha guizbangira bar a gifongegha a bagha bar akonge.

Me bar akuegha, Herot kamaghin guivir igiam migei, “Ni bizir manam gifongegh nan azaragh. Eghti ki bizir kam ni danigham.”

23 A kamaghin a mikemegha, akar dikirizir gav-gavim kamaghin a migei, “Ki guizbangira ni migei, ni bizitam gifongegh, na mikim. Ni ki garir bizibagh ifongeghiva, na mikim. Ki tongira da bighiva, taba ni danigham.”

24 Guivir igiar kam akar kam baregha, azenan izegha ghua kamaghin uan amebam migei, “Amebam, ki bizir tizim bagh an azaragham?”

Ezi an amebam kamaghin a migei, “Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazimin dapanim.”

25 Ezi guivir kam akar kam baregha, zuamira uamategha aven ghugha kamaghin Herot migei, “Ni datirighira Jon, Gumazamiziba

Ruer Gumazimin, dapanim itaritam datigh na daningigh.”

²⁶ Ezi Herot a baregha, an navim bar osemi. A faragha akar dikirizir gavgavim migeima a ko apir gumaziba a baraki. Kamaghin amizi, an an azangsizim pueghan kogham.

²⁷ Egha Herot a baraghavira, akar gavgavim uan midorozir gumazim mikemegha anemadazi a ghua kalabusin aven iraghugha Jonin firim atu.

²⁸ A Jonin firim atugha an dapanim inigha itarir mam gatigha a inigha izava guivir kam ganingizi anenigha ghua uan amebam ganingi.

²⁹ Ezi Jonin suren gumaziba an ovevem baregha izava an kuam inigha ghua a mozim gati.

Jesus dagheba

5,000in gumazibagh anidi

(Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

³⁰ Ezi Iesusin aposelba ua izegha an boroghin uari akufa. Egha me aruava amizir biziba ko akar me gumazibar sure gamizibar gun Iesus geghari.

³¹ Dughiar kam gumazamizir aviriba me bagha mangigh izegh gamima, me damamin dughiba puvati. Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia uarira na ko mangiva gumazamiziba puvatizir danganimin mangiva avughsam.”

³² A kamaghin me migia, egha me uarira bot inigha gumazamiziba puvatizir danganir mamın zu.

³³ Me zuima, gumazamizir aviriba men ganigha me gifo. Ezi nguibabar itir gumazamiziba

bar men faraghavira ivegha ghua me zuir danganimın otifi.

³⁴ Ezi Iesus ghua dipar dadarimın otogha garima, gumazamizir bar aviriba iti. A men gari, me mati sipsipbar mın amua, ghuaviba puvatigha asaghasazibar mın puram arui. Kamaghın amizi, a bar men apangkufi. Egha a bizir aviribar men sure gami.†

³⁵ A miğıavira itima, aminim pirizi an suren gumaziba a bagha iza kamaghın a miğei, “Kar gumazamiziba puvatızir danganim, ezi aminim piri.

³⁶ Ni gumazamiziba amadaghti, me mangi danganir kamın itir nguibaba ko roghıra itir nguibar dozibar mangıva me damisi uari bagh daghebagh ives.”

³⁷ Ezi a me ikaragha kamaghın miğei, “Ia uari daghetaba me daning.”

Ezi me kamaghın a miğei, “Dagiar e me bagh bretbodyagh ivezamim, a 200 kinan tu. E da inigh, mangi, me bagh bretbodyagh ivezagh me daningasa, ni ifonge?”‡

³⁸ Ezi Iesus men azara, “Ia manmaghıra bretba iti? Ia mangi ganigh.”

6:34: Nam 27:17, 1 Kin 22:17, 2 Sto 18:16, Ese 34:5, Mt 9:36 **6:34:** Diboboniba 27:17; 1 Atriviba 22:17; 2 Eghaghaniba 18:16; Esekiel 34:5; Matyu 9:36 † **6:34:** Ni sipsipin mingarim gifoghsi, akinafarir kamın akirangın itir Akar Mingaribar gan. **6:35:** Mt 14:15, Mk 8:1-9, Lu 9:12 **6:35:** Matyu 14:15; Mak 8:1-9; Luk 9:12 **6:37:** Nam 11:13, 11:22, 2 Kin 4:43, Mt 14:16, Lu 9:13, Jo 6:7 **6:37:** Diboboniba 11:13; 11:22; 2 Atriviba 4:43; Matyu 14:16; Luk 9:13; Jon 6:7 ‡ **6:37:** Grighın akam kamaghın miğia ghaze, gumazim bretba kamaghın ivesıva, an 8plan iakinibar ingarigham.

A mikemezi, me ghua ganigha kamaghin a migei, “E bar Bretin rubuzir 5pla ko osirir pumuningra iti.”

³⁹ Ezi Iesus me mikemezi me gumazamizibav gei, me uari uari tuiragha grazim gapia.

⁴⁰ Ezi me uari tuiragha okoruabar apiaghiri. Ezi okoruar maba 50plan gumazamiziba iti, ezi okoruar maba 100plan gumazamiziba iti.

⁴¹ Me apiaghav itima, Iesus Bretin 5pla inigha, osirir pumuning inigha, pin overiamin gara God minabagha Bretba abiaghariki. Egha uan suren gumazibav geima, me da isa, gumazamizibagh anidi. A uaghan osirimning sara abiagharighizi, me da isa, me ganidi.

⁴² Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izefe.

⁴³ Men naviba bar izevezima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba inigha, akirar 12pla gaghuizima, da bar izifa.

⁴⁴ Dagheba amezir gumazibara, men dibobonim 5,000in tu.

*Iesus dipam gisin tughazui
(Matyu 14:22-36; Jon 6:16-21)*

⁴⁵ Gumazamiziba amegha givazima, Iesus kamaghin uan suren gumazibar ariragha ghaze, Ia botin binighiva faragh Betsaidan nguibamin vongin mangi. Ki uabira iki gumazamiziba amadaghti me ua uan nguibabar mangam.

⁴⁶ A me amadazi me ghuezi, a God ko mikimasa mighsiamin ghuavanabo.

⁴⁷ Dughiar kam aminim pirima, men bot dipamin tongin itima, Iesus uabira dadarimin iti.

⁴⁸ A ikiava uan suren gumazibar garima, aminir gavgavim izava men bot givai. Me pul gamua ingangarir dafam gamuava aminim ko uari adosi. Egha aminim tiasava amima, Iesus dipam gisin arua me bagha izi. A mangi me gitagh mangasa.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ezi me an gari, a dipam gisin arua izima, me kamaghin nighnisi, “Kar ti duatam.”

Me nighnizir kam gamua, bar an ganigha puv atiatiava arai. Me araima, a zuamira kamaghin me migei, “Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!”

⁵¹⁻⁵² A kamaghin me migiava, me gatin botin aven ghuzi, aminim pura dutugha ghu. Ezi Iesus 5,000plan gumaziba bretba me ganingizi me damezi, me bizir kabar ganigha, tong bar fozir puvati. Men nighniziba otefe. Egha me bizir kabagh nighnigh guizbangira digavir kuram gami. §

*Iesus Genesaretin
arimariar aviriba agifa
(Matyu 14:34-36)*

⁵³ Egha Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otivigha, bot ike.

6:49-50: Matyu 14:26; Luk 24:37; Jon 6:19 **6:51-52:** Mak 4:39; Mak 8:17 § **6:51-52:** Dughiar kam in Iesus bret gumazamizibagh anigava, uan gavgavim men akakasi, me kamaghin ganigh suam, a bizir bar avirir igharagha garibar amuamin gavgavim iti. Ezima an suren gumaziba bizir kabar garava a dagh fozir puvati. Kamaghin me Iesusin garima a dipam gisin aruava aminim gamizima an amirizima me ganighava digavir kuram gami.

⁵⁴ Me botin ikegha dadarimin anadima, gumazamiziba Iesusin garavira a gifo.

⁵⁵ Me a gifogha, egha gumazamiziba Iesus itir danganim baregha, ivegha danganir kam garua uan arimariar gumazamiziba inigha me akuri-abagh arigha Iesus bagha izi.

⁵⁶ Iesus nguibar ekiaba ko nguibar doziba ko ruarir nguibabar zui. A zuir nguibar kaba me arazir kamram ami, me arimariar gumazamiziba inigha iza nguibamin tongin da arigha, egha a gaka-ghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumazamizir an korotiamin suiziba, men arimariaba gefi.

7

Godin Araziba Judan ovavibar arazibagh afira (Matyu 15:1-9)

¹ Ezi Farisin gumazir maba ko Judan Arazibagh fozir gumazir maba, me Jerusalem in ikegha, iza-ghira, Iesus bagha izava anekufa.

² Me iza ikia garima, Iesusin suren gumazir maba men ovavibar arazibar gin ghua dafariba rua dagheba apir puvati. Me pura dagheba api.

³ Farisin kaba ko Judan gumazamiziba bar, me uan ovavibar arazibar suighavira ikia, dafariba ruava api. Me pura daghebar aman kogham.

⁴ Me uaghan maketin inigha izir dagheba, me dar aman kogham. Me faragh da ruegh egh

6:56: Mt 9:20, 14:36, Ap 19:12 **6:56:** Matyu 9:20; 14:36; Aposel 19:12 **7:2:** Lu 11:38 **7:2:** Luk 11:38 **7:3:** Mk 7:5, 7:8, Jo 2:6, Ga 1:14 **7:3:** Mak 7:5; 7:8; Jon 2:6; Galesia 1:14 **7:4:** Mt 23:25
7:4: Matyu 23:25

dar amam. Me uaghan uan ovavibar arazir avirir maba sara suighavira iti. Me pura dagheba isamigh dar ameghan kogham. Me faragh uan mineba ko itariba ko apir dakoziba, rueghiva egh me dagheba isamam.

⁵ Kamaghin amizi, Farisiba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me Iesusin azara, “Manmaghin amizi nin suren gumaziba en ovavibar arazibar gin mangi dafariba ruan aghuagha, pura dagheba api?”

⁶ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, “Ia uarira uarigh ifarir gumazibara. Godin akam inigha izir gumazim Aisaia, a guizbangira ia amir arazibar gun migia kamaghin osiri:

“Gumazamizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe,

egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti.

⁷ Me gumazibar akabar uari sure gamua

uari gifara egha ghaze, kar Godin akam.

Kamaghin amizi, me nan ziam guizbangira a fer puvati.’

⁸ “Ia kamaghin amua, Godin akaba, ategha, uan ovavibar arazibar suiragha gavgafi.”

⁹ A migia ghua kamaghin me migei, “Ia ghaze, ia arazir aghuim gamua Godin akaba ategha uan arazibar gin zui. Ian arazir kaba bar ikufi.

¹⁰ Moses fomira kamaghin mikeme, ‘Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baragh men

7:6: Aisaia 29:13; Matyu 15:8-9 **7:10:** Kis 20:12, 21:17, Wkp 20:9, Lo 5:16, Mt 15:4 **7:10:** Ua Me Ini 20:12; 21:17; Ofa Gami 20:9; Godin Araziba 5:16; Matyu 15:4

apengan iki, egh gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.’

¹¹ Ezi ia kamaghin migei, ‘Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghosa dagiaba atigha, egha ua gin aningin akuraghan aghuagha, kamaghin aning migei, “Guan akuraghosa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam.” ’

¹² Ia kamaghin migeima, gumazir kam bizitam uan amebam ko afeziamin akurvazir puvati.

¹³ Ia kamaghin amua, uan ovaviba da inizir arazibar gin ghua, da gumazir igharazibagh anidi. Ian arazir kabar, ia Godin Araziba ategha, uan ovavibar araziba faragha da arisi. Egha Godin akam gamima a mati pura bizim. Ia amir bizir avirir maba uaghan iti.”

*Godin damazimin mizezir biziba,
Jesus dav gei
(Matyu 15:10-20)*

¹⁴ Egha Iesus ua uabin boroghin itir gumazamizibar diazima, me a bagha izima, a kamaghin me migei, “Ia bar na baragh, nan akar kaba deraghvira dagh fogh.

¹⁵⁻¹⁶ Bizitam azenan ikegh gumazimin navimin aven magari an navir averiam damighti, a Godin damazimin mizeghan kogham. Puvati, gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir biziba, an navir averiam damighti, a Godin

damazimın mizegham.”*

¹⁷ Iesus akar kaba gumazamizir aviribav ke-megha, me ategha ghua dipenimın aven ghuzima, an suren gumaziba akar isin zuimın mingarim bagha an azara.

¹⁸⁻¹⁹ Ezi Iesus kamaghın me miğei, “Eee! Ia ongani? Ia uaghan akar kam deravira a gifozir puvati? Ia bizir kam gifo? Daghetam guizbangira gumazimın navir averiamın magirigh ikeghan kogham. Bizir akatorimın aven zuiba ghua navimın zuima, muriam da batozima, gumazim dagh avi. Kamaghın gumazim apir bizitam azenan ikegh an akam ko muriamın magirigh, an muriam damighti a Godın damazimın mizeghan kogham.” (Iesus akar gavgavim kamaghın miğia ghaze, dagheba bar Godın damazimın bar zue. Ezi e dar amam.)

²⁰ A miğia ghua kamaghın me miğei, “Gumazimın navimın aven ikegha azenan izezir biziba, an arazir kuraba, a gamima, an navim Godın damazimın mize.

²¹ Gumazimın navimın aven ikegha azenan izezir arazibar kara, niğhnizir kuraba, gumazamiziba tintinibar uari koma akui, biziba okei, gumazamizibav sozi da ariaghiri,

²² poroghamiba uari bakei, miğighavira bizibagh ifonge, gumazamizir igharazibagh asighasighasa niğhnisi, ifavariba, aghumsiziba

* **7:15-16:** Bizir apiba azenan ikegha ghuaghira gumazimın muriar averiam gamima a Godın damazimın mizezir puvati. Ezi bizir kurar navimın aven ikegha azenan iziba a gamima an navir averiam mize. **7:20:** Mt 15:8, Mk 7:23 **7:20:** Matyu 15:18; Mak 7:23

puvatizir arazir kuraba, bizim bagha navim ikufi, gumazir igharazimın ziam gasighasisi, uabira uabi fe, arazir onganiba,

²³ arazir kurar kaba bar navimın aven ikegha azenan iza, gumazim gamima a Godın damazimın mize.”

*Fonisian amizim nighnizir gavgavim Iesusın iti
(Matyu 15:21-28)*

²⁴ Egha Iesus Genesaret ategha Tairın nguibar ekiamın danganimın ghu. A gumazamiziba a gifoghan an aghuagha, mogomebar ghua dipenir mamın aven ghugha egha modozir puvati. Me bar fo, a dipenimın aven iti.

²⁵ A dipenir kamın itima, guivir duar kuram apazazimın amebam, a Iesus izezir darorim baregha, zuamıra a bagha izava an dagarimningin boroghın uan tevimning apiri.

²⁶ Amizir kam, an amebam Fonisian Distrighın a bate. A Sirian danganir ekiamın aven itir distrik. Egha a Grighın akam migei. A duar kurar an guivim gapazazim batoghasa Iesus migiava a gakaghori.

²⁷ Ezi Iesus kamaghın a migei, “E faragh boribar dagheba me danıngti, me damam. Arazir kuram, ki boribar dagheba inigh afiabav kınam.”

²⁸ Ezi amizim kamaghın Iesus migei, “Gumazir Ekiam, Ki fo, afiar doziba uaghan boribar dakozimın apengan irezir dagher muzuemziariba api.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghın a migei, “Nın migirigiam dera. Kamaghın ni uamategh uan dipenimın

mangi. Duar kurar kam nin guivim ategha azenan ize.”

³⁰ Ezi a uamategha uan dipenimin ghua garima, an guivim uan dakozim girighav iti. Ezi an an ganigha fo, duar kurar kam anetegha azenan ghu.

Iesus gumazir kuarir onganir mamın akurazıma a dera

³¹ Egha Iesus dikavigha Tairın danganım ategha, ghua Saidonın danganımın otogha ghua, Dekapolisın Distrighın otogha ghua, Galilin Dıpar Akaremin dadarım giraghu.

³² A ghuzıma, gumazir maba gumazir kuarir onganir mam inigha Iesus bagha izi. Gumazir kam uaghan mızem osemegha deravıra migeir puvati. Me izegha dafarım a darıghasa Iesus gakaghori.

³³ Ezi Iesus gumazir kam inigha gumazir avırıba ategha aning uaningra mırıamın ghugha, egha a uan akakazir dafarımning gumazımın kuarımning gatıgha aning asıgha, egha iparigha, an mızemın suıra.

³⁴ Egha Iesus pın overıamın garava, gumazir kam bagha navım bıgha ara kamaghın mıgei, “Efata!” (Akar kamın mıngarım kamaghın ghu, “Kuıghırıgh!”)

³⁵ Iesus kamaghın mıgıavıra itıma, an kuarımning kuiaghiri. Ezi an mızem mıghıvghiki, ezi a deravıra bizıbav gei.

7:31: Mt 15:29-31 **7:31:** Matyu 15:29-31 **7:32:** Mt 9:32, Lu 11:14 **7:32:** Matyu 9:32; Luk 11:14 **7:33:** Mk 5:23, 8:23, Lu 4:40, 13:13, Jo 9:6 **7:33:** Mak 5:23; 8:23; Luk 4:40; 13:13; Jon 9:6
7:34: Mk 6:41, Jo 11:33, 11:38, 11:41, 17:1 **7:34:** Jon 11:33; 11:38; 17:1 **7:35:** Ais 35:5-6, Mt 11:5 **7:35:** Aisaia 35:5-6; Matyu 11:5

³⁶ Ezi Iesus akar gavgavimın bızır kamın gun mikıman men anogoroke. A men anogoroghezi me ua puvıram bızır kamın gun miđıavıra iti.

³⁷ Me akar kam miđeima, gumazamizir kaba a baregha guizbangıra diđavir kuram gamigha kamaghın miđeı, “Gumazir kam an amir biziba da bar dera. A kuarir onganibagh amima, me uam orasi. Egha, mizer osımtızibagh amima, me ua deravıra bizibav geı.”

8

*Iesus 4,000ın gumaziba
dagheba me ganidi
(Matyu 15:32-39)*

¹ Dughiar kamın, gumazamizir avırir igharaz-ıba iza uari akufa. Me damamin dagheba puvatı. Kamaghın amizi, Iesus uan suren gumazibar diazi me a bagha izima a kamaghın me miđeı,

² “Gumazamizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mikezimın ikia, egha dagheba puvatıgha mıtiriam men azi, kamaghın ki men apangkufi.

³ Men marazi saghon ikegha ize. Kamaghın amizi, ki me amadaghti, me mıtiriaba sara, uan nguibabar mangıva damaziba men isirtıma me iram.”

⁴ Ezi an suren gumaziba kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Kar gumazamiziba puvatızir danganim. Ezi e managh bretba inigh gumazamizir kabar anıngam?”

7:36: Mk 1:43-45 **7:36:** Mak 1:43-45 **7:37:** Ais 35:5 **7:37:** Aisaia 35:5
8:2: Mt 15:32-39, Mk 6:34-44 **8:2:** Matyu 15:32-39; Mak 6:34-44

⁵ Me kamaghin miġeima Iesus kamaghin men azara, “Ia manmagh bretba iti?”

Me a ikaragha kamaghin miġei, “7pla.”

⁶ Ezi Iesus nguazimin dapiasa gumazamizibav kemezi me apia. Ezi a 7plan bretin rubuziba inigha God minabagha egha da biagharigha, gumazamizibar aningasa uan suren gumazibagh aningizi, me me ganidi.

⁷ Me uaghan osirir muziarir maba iti. Ezi a uaghan da bagha God minabagha da me daningasa uan suren gumazibav gei.

⁸ Gumazamizir aviriba me amegha bar izifa. Ezi gin, an suren gumaziba dagher nar me taghiziba inigha 7pla akirabagh aghuizi, da izefe.

⁹ Dughiar kam in itir gumazamizibar dibobonim 4,000in boroghin ghu. Me amegha givazi, a me amadazi, me uan nguibabar ghue.

¹⁰ Me zuima, a uan suren gumaziba ko botin binigha, Dalmanutan danganimin ghue.

*Me mirakelbar amuasa Iesus miġei
(Matyu 16:1-4)*

¹¹ Ezi Farisiba izegha ifavarir azangszibar Iesus gami. Eghti God gavgavim a danighti, a mirakelin arazitam damighti, me ganigh fogh suam, God guizbangira anemada.

¹² Ezi a men azangszir ifavaribar amiragha ghuariaba suegħa, kamaghin me miġei, “Ia datirighin itir gumazamizir kaba tizim bagħa mirakelin arazim bagħa nan azangsis? Ki

8:11: Mt 12:38, Lu 11:16, Jo 6:30 **8:11:** Matyu 12:38; Luk 11:16; Jon 6:30 **8:12:** Mt 12:39, Lu 11:29 **8:12:** Matyu 12:39; Luk 11:29

guizbangira ia miġei, God mirakelin arazitam ian akaghan kogham.”

¹³ Egha a me ategha uamategha botin biragha, dipamin vongin ghu.

*Farisiba ko Herotin yisin akar isin zuim
(Matyu 16:5-12)*

¹⁴ Egha me ghuava Iesusin suren gumaziba bretba bakinighinigha ize. Me bretin vamira inizima a me ko botin iti.

¹⁵ Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin me miġei, “Ia deragh uari bagh gan! Ia deravira Farisibar yis ko Herotin yis bagh deravira gan.”*

¹⁶ Iesus me mikemezi, me kamaghin uarira uariv gei, “E ti bretin tam inigha izezir puvatizi, a kamaghin yisin bizim in e miġei.”

¹⁷ Me uarira uariv geima, Iesus men migirigibagh fogha kamaghin men azara, “Ia tizim bagha ghaze, e bret tam inigha izezir puvati? Eee, ia ki amir bizibar garava, fozir puvati. Ia tighar deraghvira dagh fofogham? Ian nighniziba bar otefe.

¹⁸ Ia damaziba ikia, garir puvati? Ia kuariba ikia, orazir puvati? Ia bizir kabagh nighnizir puvati?

¹⁹ Ia, ki bretin 5pla biagharigha ia ganingizi, ia 5,000in gumazibagh aningizima, me da apa izivagha, ataghizir naba, ia manmaghin akirabagh aghui?”

8:15: Lu 12:1 **8:15:** Luk 12:1 * **8:15:** Ni yisin mingarim gifoghsi, akinafarir kam in akirangin itir Akar Mingaribar gan.

8:17: Mk 6:52 **8:17:** Mak 6:52 **8:18:** Jer 5:21, Ese 12:2, Mk 4:12, Ap 28:26 **8:18:** Jeremaia 5:21; Esekiel 12:2; Mak 4:12; Aposel 28:26

Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “E 12pla akirabagh aghui.”

²⁰ Ezi a ua kamaghin me migei, “Ezi ki bretin 7pla biagharigha ia ganingizi, ia gumazir 4,000pla dagheba me ganingizi, me da apa izivazi dar naba, ia manmaghin akirabagh aghui?”

Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “E 7pla akirabagh aghui.”

²¹ Me kamaghin a migeima, a kamaghin me migei, “Eee, ia tighar bizibagh fofogham.”

Iesus uan suren gumazibar sure gami

(Sapta 8:22--10:52)

Iesus Betsaidan gumazir damazir kurar mamın akurazi, an damazimning ua dera

²² Egha me Betsaidan ghuezima, gumazir maba gumazir damazir kurar mam inigha, Iesus bagha izi. Me izegha dafarim a darighasa Iesus gak-aghori.

²³ Ezi Iesus gumazir damazir kuramın agharimın suiragha, a inigha nguibam ategha azenan ghu. Aning azenan ghugha, Iesus gumazimın damazimning giparigha uan dafarimning a gisin atigha kamaghin an azara, “Ni bizitamın gari?”

²⁴ Ezi gumazir kam kogha gara kamaghin migei, “Are, ki garima, gumazamiziba temebar mın garav arui.”

²⁵ Ezi Iesus ua uan dafarimning an damazimningın suirazi, gumazimın damazimning kuiaghırizima, a ua deragha bizibar gari.

²⁶ Ezi Iesus anemaga kamaghin a migei, “Ni ua nguibar kamın aven mangan marki. Ni uan dipenimın mangi.”

Pita Iesusin gun migei
(Matyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Egha Iesus uan suren gumaziba ko dikavigha Sisaria Filipain nguibar ekiamın boroghın itir nguibar dozibar zui. Me ghuava a tuavimın men azara, “Gumazamiziba tina na garisi?”

²⁸ Ezi me a ikaragha kamaghın a migei, “Marazi ghaze, ni Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim. Ezi marazi ghaze, ni Godın akam inigha izir gumazim Elaija. Ezi marazi ghaze, ni fomira ikezir Godın akam inigha izir gumazir mam.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghın men azara, “Ezi ia? Ia tina na garisi?”

Ezi Pita kamaghın a ikaragha ghaze, “Ni Kraıs, God Uam e Iniasa Misevezir Gumazim.”

³⁰ Ezi Iesus akar gavgavimın kamaghın me migei, “Ia nan gun gumazitam mikıman marki suam, ki tina.”

Iesus uan ovevem ko
ua dikavamin migirigiam gami
(Matyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Egha Iesus men sure gamua kamaghın migei, “Gumazamizibar Otarim bar mızazir ekiaba koma osımtıziba iniam. Eghti Judabar gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan Arazibagh fozir gumaziba, me an

8:28: Mk 6:14-15, Lu 9:7-8 **8:28:** Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **8:29:**
Mt 16:16, Mk 9:9, Jo 6:68-69, 11:27 **8:29:** Matyu 16:16; Mak 9:9;
Jon 6:68-69; 11:27 **8:31:** Mt 17:22 **8:31:** Matyu 17:22

aghuaghiva a misueghti an aremegham. Egh dughiar pumuning ko mizezim givaghti a ua dikavigham.”

³² Iesus kamaghin uan ovevem aghurigha me migeima, Pita a inigha miriamin ghua kamaghin an atara a migia ghaze, “Ni mamaghin mikiman marki.”

³³ A kamaghin migeima, Iesus ragha uan suren gumazibar garava, Pitan atara kamaghin a migei, “Satan, ni na gitagh mangi! Ni nguazimin bizibagh nighnigha egha Godin bizibagh nighnizir puvati.”

³⁴ Egha Iesus gumazamiziba ko uan suren gumazibar diazi, me a bagha izima, a kamaghin me migei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan ter ighuvim gisaghpugh nan gin izi.

³⁵ Gumazamizir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighi, an ikirimirim givagham. Eghti gumazamizir manam, Akar Aghuim ko na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam.

³⁶ Gumazitam o amizitam nguazimin itir biziba bar da inigh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati.

³⁷ A ivezir manam uan duam bagh anereningam? Bar puvati.

³⁸ Ezi datirighin itir gumazamiziba me God akirim ragha a gasaragha arazir kurabagh ami. Men tina nan ziam ko nan Akar Aghuimin gun mikiman aghumsighti, gin Gumazamizibar

8:34: Matyu 10:38-39; Luk 14:27 **8:35:** Lu 17:33, Jo 12:25

8:35: Luk 17:33; Jon 12:25 **8:38:** Mt 10:33, Lu 9:26, Ro 1:16, 2 Ti 1:8 **8:38:** Matyu 10:33; Luk 9:26; Rom 1:16; 2 Timoti 1:8

Otarim uan afeziamin boroghin ikeghiva Godin damazimin zuezir enselba koma Godin angazangarim sara izighiri, uaghan men aghumsigham.”

9

¹ Iesus ua kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, God Bizibagh Ativamin Dughiam gavgavim sara izighiram.”

*Iesusin mikarzim igharagha oto
(Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Ezi dughiar 6pla givazima, Iesus Pita ko Jems ko Jon inigha mighsiar ekier mamın ghuavanabogha, me uarira kagh iti. A kagh an mikarzim men damazimin igharaghav oto.

³ An korotiabar angazangarir gavgavir kam guizbangira ghurghuri. Ghurghurir kam nguazimin gumazitam ruezir bizir ghurghuritam an min garir puvati.

⁴ Me garima Elaija ko Moses otogha Iesus ko me uariv gei.*

⁵⁻⁶ Me uariv giavira itima, Pita, Jems ko Jon me bar atiatigha, Pita mikimamin migirigiabagh asagha pura kamaghin Iesus migei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E purirpenir pumuning ko

9:1: Mt 16:28, 24:30, 24:34, Mk 13:30, Lu 9:27, 22:18 **9:1:** Matyu 16:28; 24:30; 24:34; Mak 13:30; Luk 9:27 **9:2:** 2 Pita 1:17-18 **9:3:** Dan 7:9 **9:3:** Daniel 7:9 * **9:4:** Moses ko Elaija bar fomiram ovengzima, Iesus boghimra nguazir kamın ize.

mikezimın ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.”

⁷ Ezi ghuariam otogha me avarazi, tiarir mam ghuariamın tongin otogha kamaghın miği, “Kar nan Otarir ki bar ifongezim. Ia anariram oragh!”

⁸ Ezi zuamıra me gara ua gumazitamın garir puvati. Iesus uabıra me ko iti.

⁹ Egha me uamategha miğhsiamın izaghira Iesus bizir otozir me ganizimın gun gumazitam mikıman bar men anogoroke. Kamaghıra iki mangi Gumamazibar Otarim aremegh ua dikavigham.

¹⁰ Me ganizir bizir kam merara iti, ezi me aremegh ua dikavighamin miğirigiar mingarım bagha uarira uariv gei.

¹¹ Egha me an azara, “Manmaghsua Judan Arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim ğin izam?”

¹² Ezi Iesus kamaghın men azangsızim ikara, “Guizbangıra Elaija faragh izeghıva bizibar kıram. Ezi tizim bagha fomıra Godın Akınafarımın osizirim kamaghın iti, ‘Gumamazibar Otarim osımtızir aviribar aven mangiti me akirim a gasaragham?’

9:7: Lo 18:15, Mt 3:17, Mk 1:11, Lu 3:22, Ap 3:22 **9:7:** Godın Arazıba 18:15; Matyu 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22; Aposel 3:22 **9:9:** Mt 12:16, Mk 8:30 **9:9:** Matyu 12:16; Mak 8:30 **9:11:** Mal 4:5, Mt 11:14 **9:11:** Malakai 4:5; Matyu 11:14 **9:12:** Sng 22:1-18, Ais 53:3, Dan 9:26, Mal 4:5, Lu 23:11, Fl 2:7 **9:12:** Aisaia 53:3; Daniel 9:26; Malakai 4:5; Luk 23:11; Filipai 2:7

¹³ Ezi ki ia migei, Elaija izegha gifa. Ezi gumazamiziba akinafarimin osizirir an gun mikemezimin mirara, me uan arazir me ifongezibar a gami.”†

Iesus otarir duar kuram apazazim gamizima a ua dera

(Matyu 17:14-23; Luk 9:37-45)

¹⁴ Egha me iza suren gumazir igharaziba bativigha garima, gumazamizir avirim me akuvazi Judan Arazibagh fozir gumaziba me ko uariv gia uari adosi.

¹⁵ Me uari adozima gumazamiziba Iesusin garavira digavir kuram gamigha dughiam a daningasa ivemara zui.

¹⁶ Ezi a kamaghin men azara, “Ia tizim bagha me ko ia uari adosi?”

¹⁷ Ezi gumazir mam gumazamizir avirimin torimin ikia kamaghin migei, “Tisa, ki uan otarim inigha ni bagha ize, duar kuram a gapazazima, a migeir puvati.

¹⁸ Dughiar aviribar duar kurar kam a gamua anekurima, a daghira pupuviba an akam misevima an atariba uariv tivima a mikirvasi. Ki duar kuram batoghasa nin suren gumazibar azangsizima me a batoghezir puvati.”

¹⁹ Ezi Iesus kamaghin migei, “Oio! Ki bar amira, datirighin itir gumazamiziba nighnizir gavgaviba puvati. Ki fomira ia ko itima, ia dazoghin bizitam gifogham? Dughiabar manmaghin, ki ia ko iki

9:13: Mt 11:14, 17:12, Lu 1:17 **9:13:** Matyu 11:14; 17:12; Luk 1:17 † **9:13:** Dughiar kamin Iesus Elaija izamin bizim migei, egha guizbangira Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim migei. Ni foghsi, Matyu 17:12in gan. Jon izava Iesus izasava a bagha tuavibar akira faragha ize.

egha ian osimtiziba ateram? Otarim inigh na bagh izi.”

²⁰ Ezi me otarim inigha Iesus bagha ize. Ezi duar kuram Iesusin apigha, maghira otarim gamima a nigha nguazim girigha, poghpogha pupuviba an akam misefi.

²¹ Ezi Iesus otarimin afeziamin azara, “A man dughiamin duar kuram a gapasa?”

Ezi afeziam kamaghin migei, “An aghirimra itima an a gapasa.

²² An a damighti an aremeghasa dughiar aviribar anekurima an aviba ko dipabar ghuaghiri. Ni bizir kabar amuva, en apangkuvigh en akurvagh.”

²³ Ezi Iesus kamaghin migei, “Ni uabi! Ni nighnizir gavgavim ikiti biziba bar deragham.”

²⁴ Ezi otarimin afeziam zuamira kamaghin digha migei, “Ki nighnizir gavgavim ikiava, an otefe. Ezi ni nan akuragh!”

²⁵ Egha Iesus garima gumazamiziba ivemara men boroghin zuima a duar kuram batogha kamaghin a migei, “Ni duar kurar gumazamizibagh ami me orazi puvatizim ko migeir puvatizim, ki ni migei, azenan izi egh uam aven mangan marki!”

²⁶ Ezi duar kam aregha pamtemin a gunabagha azenan ize. Ezi otarim gumazir kuamin min gari, ezi me bar kamaghin migei, “An areme.”

²⁷ Ezi Iesus an agharimin suiragha a ghufezi a dikavigha tu.

9:23: Mt 17:20, 21:21, Mk 11:23, Lu 17:6, Jo 11:40 **9:23:** Matyu 17:20; 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; Jon 11:40 **9:24:** Lu 17:5

9:24: Luk 17:5 **9:26:** Mk 1:26 **9:26:** Mak 1:26

²⁸ Egha Iesus dipenimin aven ghuzima an suren gumaziba mogomemin kamaghin an azara, “Manmagh amizi, e duar kurar kam batoghava avenge?”

²⁹ Ezi a kamaghin me ikaragha ghaze, “Duar kurar kamaghin amiba God ko migeir arazimin gavgavimin azenan izi.”

*Namba 2in dughiam Iesus ghaze,
an aremegh ua dikavigham
(Matyu 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰⁻³¹ Egha me danganir kam ategha Galilin Distrighin otogha zui. Me ghuava Iesus uan suren gumazibar sure gami. Bizir kam in Iesus me iti naghin gumazitam foghan an aghua. Me ghua, a kamaghin me migei, “Me Gumazamizibar Otarim isiva gumazibar dafarim darigham. Eghti me a misueghti an ovegham. Eghti dughiar pumuning ko mikezim givaghti a ua dikavigham.”

³² Ezi me migirigiar a mikemezim gifozir puvati, egha a bagha an azangsighan atiatingi.

*Tinarama Ekiam
(Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Egha me Kaperneamin izegha dipenimin aven ikia Iesus men azara, “Ia tuavimin tizim migia uari adosi?”

³⁴ Me tuavimin uarira uari adoghodogha ghaze, tina men dapanimin ikiam. Kamaghin me nimira iti.

³⁵ Ezi Iesus aperaghav ikiava suren gumazir 12plan diagha kamaghin me migei, “Tina faragh ikisi, a bar gin kegh gumazamiziba bar men ingarir gumazimin otogh.”

³⁶ Egha a borir dozim inigha me uan tongin anesarazi a tughav iti. Egha a uan agharimningin a muigha kamaghin me migei,

³⁷ “Gumazitam o amizitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi. Egha ni tina nan akurvasi, ni na gamir puvati. Ni uaghan gumazir na amadazim gami.”

*Tina en apanim gami puvati a en anav
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Ezi Jon kamaghin a migei, “Tisa, e garima gumazir mam nin ziamin duar kuraba batosi. E fo, a en mav puvati, ezi e an anogoroke.”

³⁹ Ezi Iesus kamaghin migei, “Ia an anogoroghan marki. Gumazitam nan ziamin mirakel damigh, egh dughiar igharazimin akar kurabar na damighan kogham.

⁴⁰ Tina en apanim gami puvati a en anav.

⁴¹ Ki guizbangira ia migei, ia Gumazir God Uam E Iniasa Misevezimin adarasi. Kamaghin tina nan ziamin dipatam ia daningam, God ivezir aghuim a daningam.”

9:35: Mt 20:26-27, 23:11, Mk 10:43-44, Lu 22:26 **9:35:** Matyu 20:26-27; 23:11; Mak 10:43-44; Luk 22:26 **9:37:** Mt 10:40, Lu 10:16, Jo 13:20 **9:37:** Matyu 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **9:38:** Nam 11:27-29, Lu 9:49 **9:38:** Diboboniba 11:27-29; Luk 9:49
9:39: 1 Ko 12:3 **9:39:** 1 Korin 12:3 **9:40:** Mt 12:30, Lu 11:23
9:40: Matyu 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mt 10:42 **9:41:** Matyu 10:42

*Arazir kuraba
nighnizir gavgavim gasighasisi
(Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Iesus ua kamaghin migei, “Tina nighnizir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, izevir bar kuram iniam. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarim mikinighti an aremegham.

⁴³⁻⁴⁴ Nin agharim ni damighti ni arazir kuratam damigham, ni anetugh. Kamaghin dera, ni agharir vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni agharir pumuning virara ikiva helin mangam, a nguibar avim mungemari putatizim.

⁴⁵⁻⁴⁶ Egh nin suem ni damighti ni arazir kuratam damigham, anetugh. Kamaghin dera, ni suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni suer pumuning virara ikiti me ni isiva helin ni akunigham.

⁴⁷ Egh nin damazim ni damuti ni arazir kuratam damigham, anesigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira ikiva me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Ni damazimning virara ikiti, God ni isiva helin ni akunigham.

⁴⁸ “Danganir kamin, apizir nguzir men mikarziba apiba givaghan kogham.

Ezi men mikarziba isir avim uaghan mungueghan kogham.’

49 “Gumazamiziba ofa God daningasa, me amangsizim ofa gamir daghebagh arigha avimîn da tuava da isa, God ganidi. Amangsizim ko avim ofa gamir daghebagh amima da Godin damazimîn zue. Kamaghira, osimtiziba gumazamiziba bativam. Egh me damuti, me Godin damazimîn zuegham.

50 Amangsizim a dera, egh a uan isingtizim ateghti, ia manmaghin a damighti a ua singigham? Ia amangsizim inigh uari darigh, egh uari ko navir amirizimîn iki.”‡

10

Poroghamiba uari ataghirasi (Matyu 19:1-12; Luk 16:18)

1 Egha Iesus nguibar kam ategha ghua, Judian Distrighin ghua Jordanin Fanemin vongin oto. An otozima, gumazamizir aviriba ua iza, anekuvazi, a zurara ami moghin men sure gami.

2 A men sure gamima, Farisin maba Iesus basamasa iza kamaghin an azai, “Ni manmaghin nighnisi? Gumazim uan ifongiamin gin ghua uan amuim puram anetaghiraghsi damuti, Judan Araziba ti an amamangatigham, o ti puvatigham?”

3 A men azangsizim ikaragha kamaghin men azara, “Moses arazir manam damuasa ia mikeme?”

9:49: Ese 43:24 **9:49:** Esekiel 43:24 **9:50:** Mt 5:13, Lu 14:34-35, Ro 12:18, Ef 4:29, Kl 4:6, Hi 12:14 **9:50:** Matyu 5:13; Luk 14:34-35; Rom 12:18; Efesus 4:29; Kolosi 4:6; Hibru 12:14 ‡ **9:50:** Ves 49 ko 50in migirigiar aviriba aningin aven iti. Ezima Grighin akam deragha dar mingarim abighizir puvati. Ezi migirigiar kam fofozir gumaziba uaghan nighnizir vamiram an itir puvati.

⁴ Ezi me kamaghin migei, “Moses, gumazitam amuim ateghsi poroghamimning uaning ataghiraghamin akinafarir avizim osirigh amizim amadaghasa, e mikeme.”

⁵ Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ian naviba gavgafi. Kamaghin amizi, Moses ia bagha arazir kam osiri.

⁶ God bar faraghavira nguazir kam ko biziba bar dar ingara, gumazamizibar ingarigha me gamizi, men marazi gumazibar min otivizi, marazi amizibar min otifi.

⁷ Kamaghin amizi, gumazim uan ameboghfezi-aba ategh mangi, a uan amuim ko aning uaningin porogham.

⁸ Egh aning inivafizir vamiram otogham. Aning ua gumazir pumuning puvati. Aning inivafizir vamira ikiam.

⁹ Kamaghin amizi God bizir pumuning isafuraghti, gumazitam aning abighan kogham.”

¹⁰ Egha me uamategha dipenimin aven ghua, Iesusin suren gumaziba bizir kam bagha an azara.

¹¹ A me ikaragha kamaghin migei, “Gumazitam uan amuim ategh amizir igharazimin ikiva, gumazir kam uan amuim gasighasigha poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.

¹² Eghti amizitam uan pam ategh gumazir igharazimin ikiva, amizir kam poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.”

10:4: Lo 24:1-4, Mt 5:31 **10:4:** Godin Araziba 24:1-4; Matyu 5:31

10:6: Stt 1:27, 5:2 **10:6:** Jenesis 1:27; 5:2 **10:7:** 1 Ko 6:16, Ef 5:31 **10:7:** 1 Korin 6:16; Efesus 5:31 **10:7:** Jenesis 2:24

10:11: Matyu 5:32; 1 Korin 7:10-11

*Iesus ghaze, me boriba ateghti
me a bagh izam*

(Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Ezi gumazamiziba borir doziba inigha Iesus bagha izi. Eghti a uan dafarimning me gisiin darighasa me izima, an suren gumaziba men atara men anogorosi.

¹⁴ Me men atarima, Iesus men ganigha navim an ikuvizima, a kamaghin me migei, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizi, ia borir doziba ateghti, me na bagh izi. Men anogoroghan marki.

¹⁵ Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, an aven mangan bar iburagham.”

¹⁶ A kamaghin me mikemegha, boriba vaghvagha me isa me musi. Egha dafarim vaghvagha me gisiin arighava, God arazir aghuim me damuasa God migei.

Bizir aviriba itir gumazim

(Matyu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Egha Iesus dikavigha zuima, gumazir mam ivegha izava, uan tevimning apirigha Iesusin guamin kamaghin a migei, “Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?”

¹⁸ Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Ni manmaghsua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuim.

19 Ni God Moses ganingizir arazim gifo, ‘Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazamizir igharazibar biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazamizibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamın apengan iki aningın akaba baragh.’”

20 Ezi an a ikaragha kamaghın miği, “Tisa, ki fomıram aghırımra ikiava arazir kabagh amua iza datırıghın ikia kati.”

21 Ezi İesus gumazir kamın garava, a gifongegha kamaghın a miği, “Ni bizir vamıra tıghar a damuam. Bizir ni itiba bar da amadagh dagıaba inıghıva, gumazamizir biziba puvatızibar aningıgh. Egh ni Godın Nguıbamın bizir aghuarıba iniam. Egh ni nan gın izi.”

22 Ezi gumazir kam akar kam baregha, an guam misıngi. A fo, a guızbangıra bizir avırıba itir gumazim. Kamaghın, an navim bar osemezi a ghu.

23 Ezi İesusın damazıba uan suren gumazıbagh aruava, kamaghın me miği, “Gumazamizir bizir bar avırıba itıba, me God Bizıbagh Atıvamin Dughıamın mangısi bar iburagham!”

24 An suren gumazıba an akar kaba baregha, dıgavir kuram gamızı, İesus ua kamaghın me miği, “Borıba, gumazim God Bizıbagh Atıvamin

10:19: Kis 20:12-16, Lo 5:16-20, 24:14, Je 5:4 **10:19:** Ua Me İni 20:12-16; Godın Arazıba 5:16-20; 24:14; Jems 5:4 **10:21:** Mt 6:19-20, 10:38, Mk 8:34, Lu 12:33 **10:21:** Matyu 6:19-20; 10:38; Mak 8:34; Luk 12:33 **10:23:** Mt 19:23, Mk 4:19, Lu 18:24, 1 Ti 6:17
10:23: Matyu 19:23; Mak 4:19; Luk 18:24; 1 Timoti 6:17

Dughiamin aven mangisi, a guizbangira bar iburaghburegham.

²⁵ Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazamizir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi guizbangira bar iburagham!”*

²⁶ A me migeima, me guizbangira digavir kura ram gamigha nighnizir aviribagh amua uarira uariv gei, “Kamaghin damighti, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?”

²⁷ Ezi Iesus men gara kamaghin me migei, “Bizir kaba bar gumazamizibar osemegham. Bizir kaba Godin osememizir puvati. A biziba bar dagh ami.”

²⁸ Ezi Pita kamaghin a migei, “Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, gumazitam nan Akar Aghuim ko na bagh, uan dipenim, o uan aveghbuaba, buaramiziba, o uan afeziam, amebam, ko boriba, o uan nguaziba ategh,

³⁰ egh gumazir kam datirighin nguazir kamin, God guizbangira bizir a faragha itiba bar dagh afiragh a daningam. A dipenir aviriba, aveghbuaba, buaramiziba, amebaba, borir aviriba, ko azenir aviriba a daningam. Eghti Godin gin zuir gumazamizibagh asighasizir araziba a uaghan dar aven ikiam. Eghti dughiar gin izamim zurara itir ikirimirir aghuarim an a daningam.

* **10:25:** Ni kamelin mingarim gifoghsi, akinafarir kamin akirangin itir Akar Mingaribar gan. **10:27:** Jer 32:17, Lu 1:37

10:27: Jeremaia 32:17; Luk 1:37 **10:30:** 2 Sto 25:9, Lu 18:30

10:30: 2 Eghaghaniba 25:9; Luk 18:30

³¹ Datirighin dughiar kamın faragha itir gumazamizir aviriba, me gin ikitima, datirighin gin itir gumazamizir aviriba, me gin faragh mangam.”

*Jesus uan ovevem,
dughiar mıkezimın uam a mıgei
(Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Egha me Jerusalemın ghuavanaga Iesus farazıma, an suren gumazıba an gin ghua nıghnızir avırıbagh amıma, me ko zuir gumazamizıba atıati. Ezi Iesus ua uan 12plan suren gumazıba inıgha me mıriamın ghuegha, a bizir a batıvamıbar gun me mıgei.

³³ A kamaghın me mıgei, “İa oragh. E nguıbar ekıam Jerusalemın ghuavanadı. Eghtı gumazıtam Gumazamizıbar Otarım ısıva, Judan Arazıbagh fozir gumazıba ko ofa gamir gumazir ekiabar anıngam. Eghtı me a ısı kot datıgh, egh a mı sueghtı an aremeghsıva akabar akıram, egh me kamaghın a mıkim suam, An aremegham. Egh me a mı sueghtı an aremeghsıva, a inıgh Kantrin Igharazıbar Gumazamizıbar dafarıbar arıgham.

³⁴ Eghtı Kantrin Igharazıbar Gumazamizıba, me dibovir akabar a mıkim, a gıparıva, a fozoroghıva, a mı sueghtı an aremegham. An aremeghtı, dughiar pumuning ko mıkezim gıvaghtı a ua dikavıgham.”

*Jems ko Jon zıar ekıamning
ınıasa ifonge
(Matyu 20:20-28)*

³⁵ Ezi Sebedin otarimning, Jems ko Jon, Iesus bagha iza kamaghin miği, “Tisa, ga bizir mam bagha ifonge. Ni ga bagha a damuasa ga nin azai.”

³⁶ Ezi Iesus kamaghin aningın azara, “Ki manmaghin guan akurvaghın?”

³⁷ Aning a ikaragha kamaghin miği, “Ni atrivir ekiamin otogh egh ga damighti gan tav nin agharir guvim daperaghti, tav nin agharir kiriam daperagham.”

³⁸ Ezi Iesus kamaghin miği, “Gua azangızir bizir kam, gua an mingarim gıfızir puvatıgha a bagha nan azai. Gua ti ki ateramin osımtızim, uaghan an ateramin gavgavim iti? O osımtızir dipar ki ruamim gua uaghan a guruam?”

³⁹ Ezi aning kamaghin a ikaragha ghaze, “Are, ga gavgavim iti.”

Ezi Iesus kamaghin aning miği, “Guızbangıra, gua ki ateramin osımtızim, gua a iniam, egh osımtızir dipar ki ruamim gua a guruam.

⁴⁰ Egha gua nan agharir guvim ko kiriam dapiasa azangısi, kar nan bizim puvatı. Danganir kaba Godın bizimra. A danganir kabar dapiamin gumazamizibagh fogha, me bagha danganir kabagh ami.”

⁴¹ Ezi Jems ko Jon bizir kamın Iesus miğema, 10plan suren gumazir ıgharazıba a baregha, bizir kam bagha Jems ko Jonın atari.

⁴² Ezi Iesus men diagha, me akuvagha kamaghin me miği, “İa fo, Kantrin İgharazıbar atrıvıba uan gumazamizıba pamten me gamıma, me bar men

10:38: Mk 14:36, Lu 12:50 **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Ap 12:2, MAA 1:9 **10:39:** Aposel 12:2; Akar Mogomem 1:9
10:42: Luk 22:25-26

apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghbirasi.

⁴³ Eghti arazir kaba ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki.

⁴⁴ Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian ingangarir gumazir kinimin min iki.

⁴⁵ Ezi kamaghira Gumazamizibar Otarim iza, gumazamizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. A gumazamizir aviriba bagh ovegh ua me givezegh me iniasa ize.”

Jesus gumazir damazir kurar mam gamizi a dera

(Matyu 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon izegha, gumazamizir avirim sara Jerikon nguibar ekiam ataghirasi. Ezi gumazir damazir kurar mam, an ziam Bartimeus (Timeusin otarim), a tuavir miriamin aperaghav ikia biziba bagha inge.

⁴⁷ Egha an orazima Nasaretin gumazim Iesus uaghan iza zuima a dia ghaze, “Iesus Devitin Otarim, nan apangkufigh!”

⁴⁸ Ezi gumazamizir aviriba diman an anogoregha nimira ikiasava a migei. Ezi a pamtem diavira iti, “Devitin Otarim, ni nan apangkufigh!”

⁴⁹ Ezi Iesus tugha kamaghin migei, “An diagh.”

Ezi me gumazir damazir kuramin diagha ghaze, “Ni uabin gavgavigh, egh dikufigh! Iesus nin dei.”

10:43: Lu 9:48 **10:43:** Luk 9:48 **10:43:** Matyu 23:11; Mak 9:35; Luk 22:26 **10:45:** Jo 13:14, Fl 2:7, 1 Ti 2:5-6 **10:45:** Jon 13:14; Filipai 2:7; 1 Timoti 2:5-6 **10:47:** Mt 9:27, 15:22 **10:47:** Matyu 9:27; 15:22

⁵⁰ Ezi a uan korotiar azenan azuim suegha anekunigha zuamira dikavigha Iesus bagha ize.

⁵¹ Ezi Iesus an azara, “Ki tizim ni bagha a damuasa, ni ifonge?”

Ezi gumazir damazir kuram kamaghin miği, “Tisa, ki ganasa ifonge.”

⁵² Ezi Iesus kamaghin a miği, “Mangi. Ni niğhnizir gavgavim Godin itima, a ni gamizi ni ua dera.” Ezi zuamira a ua gari. Egha a Iesusin ğin tuavimın zui.

Iesus mızazim inigha aremegha ua dikafi

11

(Sapta 11--16)

Iesus atrivimın mın Jerusalemın zui

(Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemın boroghın izava Betfage ko Betanin boroghın Olivin Miğhsiamın oto. Egha Iesus uan suren gumazir pumuning amaga,

² kamaghin aning miği, “Gua nguibar munagh itimın mangi gantıma, donkin igiar mam me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamın a gaper-agma aruizir puvati. Gua an benim firighıva a inigh kagh izi.*

³ Eghti tav guan azang suam, ‘Gua tizim bagha donki fıri?’ eghti gua a mikim suam, ‘Ekiam ingan-garim an iti. A uam anemangam.’”

10:52: Mt 9:22, Mk 5:34 **10:52:** Matyu 9:22; Mak 5:34 * **11:2:** Ni donkin mınгарim ğifoghsı, akınafarir kamın akırangın itir Akar Mınгарıbar gan.

⁴ Ezi aning ghua gari donki me dipenir tiar akamin azenan tuavimin a ike. Ezi aning a firima,
⁵ gumazir maba tuivighav ikia aningin azara,
 “Gua tizim bagha donkin benim firi?”

⁶ Ezi Iesus mikemezi moghin aning men akam ikara. Ezi gumazamiziba aning amamangatizima aning donki inigha zui.

⁷ Egha aning donki inigha Iesus bagha izegha uan korotiar azenan azuiba suegha donki gisin da ghuanizi, Iesus a gisin apera.

⁸ Ezi gumazamizir aviriba uan korotiar azenan azuiba suegha tuavimin da ghuari. Ezi marazi ruarimin tev seviba aghoregha da arisi.

⁹ Egha faragha zuiba ko gin zuiba me diava ara kamaghin migei:

“Hosana!

Ia Godin ziam fi!

Gumazir, Ekiamin ziam ko gavgavimin izim,

God deragh a damu!”

¹⁰ “En ovavim Devit fomira en atrivimin ikezi moghin

gumazir kam en atrivimin ikiasa izi.

Eghti God deravira a damu.

Hosana!

Biziba bar dar pin itir Godin ziam fi!”

¹¹ Ezi Iesus Jerusalem in aven ghugha Godin Dipenir miriamin ghu. A ghugha bizibar gara da asavsuisi. Ezi aruem givazi, a uan suren gumaziba ko me Betanin ghue.

*Iesus temer figh bar an anogoroke
(Matyu 21:18-19)*

¹² Amimzaraghan Iesus uan suren gumaziba ko ua Betani ataghiragha, Iesus mitiriam an azi.

¹³ A saghon garima temer fighin mam dafarib-ara iti. Ezi a roghira mangi foghasa a dagheba iti, o puvati. Kar fighin temeba bamin dughiam puvati. Ezi kamaghin a ghua ovizitamın apizir puvati, dafarir kinibaram an iti.†

¹⁴ Egha a kamaghin temem migei, “Tav gin nin ovizitam rameghan kogham.” An a mikemezi, an suren gumaziba oraki.

*Iesus Godin Dipenir miriamin ghua
gumazir asiziba amadiba batosi
(Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

¹⁵ Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemin otivigha, Iesus Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghuava gumazamizir asizir ofa gamibagh iveziba ko, asizir ofa gamiba amadiba, me batosi. Egha dagiaba uari ikarvazir gumazamizibar dakoziba ko kuarazir bunbaba amadibar dabirabiba fa, egha da ighagharisi.

¹⁶ Egha a tav bizir amaditam inigh Godin Dipenim avinizir divazimin aven izi mangan an anogoroke.

¹⁷ Egha a men sure gamuava kamaghin me migei, “Migirigiar kam Godin Akinafarimin osizirimın iti, o puvati?”

11:13: Mk 11:20 **11:13:** Mak 11:20 † **11:13:** Ni fighin mingarim gifoghsi, akinafarir kamın akirangin itir Akar Mingaribar gan. **11:14:** Lu 13:6 **11:14:** Luk 13:6 **11:17:** Ais 56:7, Jer 7:11 **11:17:** Aisaia 56:7; Jeremaia 7:11

“Nan Dıpenimın ingangarımın mıngarım kamakın,
kar Nguaziba Bar Men Gumamazıba God ko Mıgeir Dıpenim.’

“Ezi ia a gamizi, an okımakıar gumazıbar mogomer danganimın mın oto!”

¹⁸ Gumamazır avırım bar an suren mıgırıgıaba baregha dıgavır kuram gamı. Ezi kamaghın ofa gamır gumazır ekiaba ko Judan Arazıbagh fozır gumazıba İesusın atıatıgha, a mısuęhtı an aremeghasa maghıra tuavıba burı.

¹⁹ Ezi aruem gevıma İesus uan suren gumazıba ko me Jerusalemın nguıbar ekıam ategha azenan zui.

Temer fıghın mısingızım
(Matyu 21:20-22)

²⁰ Egha mızaraghara İesus uan suren gumazıba ko ghua garıma temer fıgh, bıba sara mısingı.

²¹ Ezi Pıta nırıgha İesus mıgeı, “Tısa nı gan, temer fıghın nı asıghasıghasa mıkememiz, a mısingı!”

²² Ezi İesus an mıgırıgıam ikaraghı kamaghın me mıgeı, “Nıghnızır gavgavım Godın ikı.

²³ Kı guızbangıra ia mıgeı, tına mıghsıar kam mıkıım suam, ‘Mangı uabı fegh ongarım mıkınıgh,’ egh uan navır averıamın ıgharagh nıghnıghan kogh, nıghnızır gavgavım a mıkememiz bıızımın ikı suam, ‘An otıvam,’ eghtı bıızır kam a bagh otogham.

24 Kamaghin amizi, ki ia migei, ia nighnizir gavgavim iki God ko mikimiva, egh biziba bagh Godin azangsigh, da iniam.

25-26 Egh ni tugh God ko mikim egh osimtizim tinan iti, ni an arazir kuram gin amadagh, eghti kamaghin nin Afeziar Ekiar uan nguibamin itim, nin arazir kuraba gin amadagham.”‡

*Judan gumazir dapaniba
Iesusin gavgavim bagha azara
(Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Egha Iesus uan suren gumaziba ko uamategha Jerusalemın otogha, Iesus Godin Dipenim avinizir divazimin aven aruima, ofa gamir gumazir ekiaba ko, Judan Arazibagh fozir gumaziba ko, Judabar gumazir aruaba a bagha ize.

28 Egha me kamaghin Iesusin azara, “Ni gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami? Egha tina bizir kabar amuasa gavgavim ni ganingi?”

29 Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ki azangsizir mam ia damuasa, ia na mikemeghti, ki bizir kabagha amir gavgavimin gun ia mikimam.

30 Jonin rurim, kar Godin bizim, o gumamazibar bizim? Na mikemegh!”

11:24: Mt 7:7, Lu 11:9, Jo 14:13, Je 1:5-6 **11:24:** Matyu 7:7; Luk 11:9; Jon 14:13; Jems 1:5-6 **11:25-26:** Mt 5:23, 6:14-15, Kl 3:13 **11:25-26:** Matyu 5:23; 6:14-15; Kolosi 3:13 ‡ **11:25-26:** Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, migirigiar otevir mam uaghan vezin kamın aven iti. Migirigiar kamra kara, “Egh ia gumamazizir igharaziba, ia gamizir arazir kuraba gin amadaghan koghti, ian Afeziar uan nguibamin itim a uaghan ian arazir kuraba gin amadaghan kogham.”

³¹ Ezi me uarira uariv kemegha ghaze, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghti a kamaghin uam en azaragham, ‘Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jonin ikian aghua?’

³² Eghti e suam, ‘An rurim gumazamizibar ize.’” (Gumazamiziba bar moghira fo, Jon a guizbangira Godin akam inigha izir gumazim, kamaghin me gumazamizibar atiatingi.)

³³ Egha me Iesusin azangsizim ikaragha kamaghin migei, “E fozir puvati.” Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin gun ia mikemeghan kogham.”

12

Wainin azenimin garir gumazir kurabar akar isin zuim

(Matyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ezi Iesus akar isin zuibar Judan gumazir dapanibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiramin itarim gikuigha, pin iki wainin azenimin ganamin dipenimin ingari. Egha a wainin azenim isa wainin azenimin ganamin gumazir mabagh aningi. (Eghti me gin wain taba uam a ikaragham.) Egha saghon igharagha ghu.*

² Ezi wainin oviziba kuaramin dughiam otozi, wainin azenir ghuavim ingangarir gumazir mam amadazi a wainin ovizitaba iniasa wainin azenimin garir gumaziba bagha ghu.

11:32: Mt 14:5, Mk 6:20 **11:32:** Matyu 14:5; Mak 6:20 **12:1:**

Ais 5:1-2 **12:1:** Aisaia 5:1-2 * **12:1:** Ni wainin mingarim gifoghsi, akinafarir kamin akirangin itir Akar Mingaribar gan.

³ Ezi me an suiragha, a misuegha anemadazi a dafarir kinibar uamategha ghu.

⁴ Ezi azenir ghuavim, ingangarir gumazir igharazim amadazi, me a misogha an dapanim abigha aghumsizir arazibar a gami.

⁵ Ezi a ua mikezim amada, ezi ingangarir gumazir kam, me uaghan a misoghezi an areme. Ezi a ingangarir gumazir avirir igharazir maba amangi, ezi maba me pura me misoke, egha maba me me misoghezi me ariaghire.

⁶ “Ezi an otarir kamran a bar ifongezir abuananam itima an anemangasa. A bar men gin anemaga kamaghin migia ghaze, ‘Me nan otarimin akam baregh deragh a damuam.’ Egha anemadazi a ghu.

⁷ Ezi wainin azenimin garir gumaziba kamaghin uariv gei, ‘Kar gin wainin azenir kam iniamin otarim. Aria, e uari inigh a misueghti an aremeka. Egh wainin azenir kam, e an ghuaviba ikegham.’

⁸ Egha me an suiragha a misoghezi an areme. Ezi me a isava wainin azenimin azenan anakuni.

⁹ “Ezi wainin azenimin ghuavim bar manmaghira damuam? A izi wainin azenimin garir gumazir kabav soghtima me arimighiram. Egh wainin azenim isiva igharaz darazir aningam.

¹⁰⁻¹¹ Ia Godin Akinafarimin osizirir kam in ganiz, o puvati?

“Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,

a datirighin dipenim aterir guarim gava.
 Kar Ekiam arazir kam gami,
 ezi an en ganganimin bar dera.’”

¹² Ezi me fo an akar isin zuim me gasara, ezi kamaghin me an suiragh a iniassa tuaviba buri. Egha me an suighasa gumazamizibar atiatigha, anetegha ghue.

*Gumazamiziba dagiaba Sisar daningam,
 o puvatigham?*

(Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Egha gin Judan gumazir dapaniba Farisin maba ko Herotin gin zuir marazi amadazi, me Iesusin migirigiar otevitamin suighasa ize.

¹⁴ Me izegha kamaghin migei, “Tisa, e fo ni guizbangira bizibav geir gumazim. Ni Godin Arazibar gumazamizibar sure gamua guizbangira me migei. Ni tavin nighnizimin gin zuir puvati. Akar vamira ni gumazamizir ziaba itiba, ko gumazamizir kiniba uaghara, me migei. Ni e mikim, Judan Araziba manmaghin migei? E dagiaba isiva Atrivim Sisar daningtima, arazir kam Godin damazimin dera, o puvati?”

¹⁵ Ezi Iesus men ifavarim gifogha kamaghin men azara, “Ia tizim bagha na gifari? Dagiatam na bagh a inigh iziti ki an ganika.”

¹⁶ Ezi me dagiam a bagha a inigha izezi a men azara, “Tinan nedazim ko ziamra kara?”

Ezi me kamaghin Iesus ikara, “Sisarin nedazim.”

¹⁷ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kamaghira, ia Sisarin biziba isi Sisar daning, egh Godin biziba

isi, God daning.” Ezi me an ikarvazimin digavir kuram gami.

Sadyusiba gumazim aremegh ua dikavamin bizim bagha

Iesusin azangsi

(Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Ezi Sadyusiba, kamaghin nighnisi, gumazim aremegh ua dikavighan kogham. Egha me azangsizir mam sara Iesus bagha ize.†

¹⁹ Me izegha kamaghin an azara, “Tisa, Moses fomira kamaghin e bagha osiri, gumazim ovegh uan amuim ategh egh boriba puvatighi, an aveghbuam an amuir odiarimin ikiva a bagh boriba iniam.

²⁰⁻²¹ Ezi dughiar mam 7plan aveghbuaba iti. Avebam amuimin ikia boriba puvatigha aremezi, ua avebamra irim an ikia boriba puvatighava uaghan areme. Ezi mikezim kamaghiram ami.

²² Ezi 7plan aveghbuar kaba bar me an ikia, boritaba inizir puvatigha ariaghire. Ezi abuan, amizim uaghan areme.

²³ Aveghbuar 7pla an ike. Egh kamaghin gumazamiziba ua dikavamin dughiamin, amizir kam tinan amuimra?”

²⁴ Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ia Godin Akinafarimin itir akam gifozir puvatigha, uaghan Godin gavgavim gifozir puvati. Kamaghin, ia paza migei.

12:18: Ap 23:8 **12:18:** Aposel 23:8 † **12:18:** Ni Sadyusibar mingarim gifoghsi, akinafarir kamın akirangın itir Akar Mingaribar gan. **12:19:** Lo 25:5 **12:19:** Godin Araziba 25:5

²⁵ Ariaghireziba dikavamin dughiam paba amuibar ikian kogham, uaghan me amuibar isi pabar arighan kogham. Me enselbar min Godin Nguibamin ikiam.

²⁶ “Ezi ariaghireziba ua dikavizir bizim bagha, ia Mosesin Akinafarimin aven temer isizimin eghaghanim ia an ganiz, o puvati? Eghaghanir kamın, God kamaghin Moses mikeme, ‘Ki Abraham, ko Aisak ko Jekopin God.’

²⁷ God gumazamizibar ariaghirezibar God puvati, a gumazamizir angamira itibar God. Ia bar paza nighnigha migei.”

*Godin Akar Gavgavir faragha zuim
(Matyu 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir mam izima Sadyusiba Iesus ko uari adozima, a me barasi. An orazima Iesus ikarvazir aghuim me ganingizima, a Iesusin azara, “Godin Akar Gavgavir manamra maba bar dagh afira egha faraghavira iti?”

²⁹⁻³⁰ Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Akar Gavgavir bar ekiamra kara: ‘Israelia, ia deraviram oragh. Ekiam, a bar uabira ian God. Eghti ia bar uan navir averiaba ko uan duaba ko uan nighniziba ko uan gavgaviba sara bar a gifongegh.’

³¹ Ezi Akar Gavgavir anarira irimra kara, ‘Ni uabira uabi gifongezı moghin, ni gumazamizir

12:25: 1 Ko 15:42, 15:49, 15:52 **12:25:** 1 Korin 15:42; 15:49; 15:52

12:26: Kis 3:2, 3:6 **12:26:** Ua Me Ini 3:2; 3:6 **12:29-30:** Lo 6:4-5

12:29-30: Godin Araziba 6:4-5 **12:31:** Wkp 19:18, Ga 5:14, Je 2:8

12:31: Ofa Gami 19:18; Galesia 5:14; Jems 2:8

igharazibagh ifongegh.’ Ua arazitam, arazir kamningin min ekevegħa aning gafirazir puvati.”

³² Ezi gumazir kam kamaghin Iesus ikara, “Ni guizbangira migia ghaze, God uabira, tav ua itir puvati.

³³ E uan navir averiam ko, uan nighnizim ko uan gavgavimin Ekiam gifongegh, egh uabi gifongezi moghin, gumamazir igharazibagh ifongegh. E arazir kamningin gin mangiti, arazir kamning ofan me bar avimin tueba ko ofa damuamin biziba bar dagħ afiragħam.”

³⁴ Iesus orazima a deravira mikemezi, Iesus a migei, “Ni God biziba bar dagħ ativagh dar ganamin dughiamin sagħon itir puvati.” Egha datirighin tav ua azangsitam Iesusin azangan atiatingi.

Iesus, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim bagħa gumamazibar azangsi

(Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Egha Iesus Godin Dipenir miriamin gumamazibar sure gamua, men azara, “Manmagħ amizi Judan Arazibagh fozir gumaziba kamaghin migia ghaze, Krais, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, a Devitin Ovavim?

³⁶ Devit uabi, Godin Duam nighnizir kam a ganingizi, a kamaghin mikeme:

“Ekiam, nan Ekiam migia ghaze,

12:32: Lo 4:35 **12:32:** Godin Araziba 4:35 **12:33:** 1 Sml 15:22, Ais 45:21, Hos 6:6, Mai 6:6-8, Mt 22:37, Lu 10:27 **12:33:** 1 Samuel 15:22; Hosea 6:6; Matyu 22:37; Luk 10:27 **12:34:** Mt 22:46 **12:34:** Matyu 22:46 **12:36:** Sng 110:1 **12:36:** Onger Akaba 110:1

“Ni nan agharir guvimin daperagh iki mangiti,
 ki nin apaniba dikabiragh me isi nin dafarim
 datighti,
 me nin dagarimningin apengan ikiam.” ’

³⁷ “Egha Devit uabi ‘Ekiam’ gumazir kam gati. Ezi manmaghin amizi a ua Devitin Ovavim?” Ezi gumazamizir aviriba an migirigiaba baregha bar akonge.

*Judan Arazibagh fozir gumaziba
 arazir kurabagh ami*

(Matyu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ezi Iesus gumazamizibar sure gamua kamaghin migei, “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba bagh ganigh. Me korotiar ruaribar aghuigh daruti gumazamiziba maketin danganibar ziar ekiaba me daningasa, me bar ifonge.

³⁹ Egh God ko migeir dipenibar aven dabirabir aghuariba iniva, egh isar ekiabar dughiabar, me danganir ziaba itiba iniasa bar ifonge.

⁴⁰ Me amuir odiaribagh ifarava men dipeniba okia, ghaze e dera. Egha gumazamiziba men ziaba fasa, me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghin amir gumaziba, men ivezir kuram gumazamizir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham.”

Amuir odiarimîn ofa

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Egha Iesus ghua dagiaba arizir danganimin boroghin aperaghav ikia gumazamizir aviribar

garima me uan dagiaba isa Godin Dipenimin dagiaba arizir danganimin a da arisi. Gumazamizir dagiar aviriba itiba dagiar aviriba arisi.

⁴² Ezi biziba puvatizir amuir odiarir mam iza dagiar muziarir pumuning ati, ezi aning dagiar rubuzir muziarir vamiran min ghu.

⁴³ Ezi Iesus uan suren gumazibar diagha kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, biziba puvatizir amuir odiarir kam dagiar muziarir pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumazir igharaziba arighizir dagiabagh afira.

⁴⁴ Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezi a uan dabirabir onganarazimin mirara dagiar muziarir abuananam ati.”

13

*Iesus ghaze, Godin Dipenim
gin ikuvigham*

(Matyu 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Egha Iesus Godin Dipenim ategha azenan zuima, an suren gumazir mam a migei, “Tisa! Ni gan, kar dagiar bar ekiaba, me dar Godin Dipenimin ingarizima, an ganganim bar dera! Godin Dipenim koma dipenir dozir an miriamin itiba, da bar dipenir diriba!”

² Ezi Iesus kamaghin a ikaragha ghaze, “Ni dipenir dafar kabanangin gari? Da bar ikuvigham. Egh dagiar kaba, gumaziba bar da

pueghti da bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham.”

Iesus ghaze, osimtizir aviriba gin otivam

(Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Egha Iesus Olivin Mighsiam gisin, Godin Dipenim guam a misuegha aperaghav itima, Pita, Jems, Jon ko Andru me uarira ikiava an azara,

⁴ “E mikemegh, dipeniba ikuvighamin bizim, a manadzoghin otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam bizir kaba otivamin dughiam roghira ize?”

⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia uari bagh deraghvira gan, gumazitam izi ia gifaran marki.

⁶ Gumazir aviriba nan ziamin izi, suam, ‘Ki Kraiss, God ua e iniasa misevezir gumazim,’ egh gumazamizir aviribagh ifaram.

⁷ “Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragh. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam.

⁸ Kantrin mamın itir darazi dikavigh kantrin igharazimın itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamın adarazi dikavigh atrivir igharazimın adarazi ko misogham. Danganir mabar dagheba bar puvaratightima, gumazamiziba mitiriamra ikiam. Eghti mikimkiziba uaghan otivam. Osimtizir kaba faragh otivigham, eghti nguazir kam givamin dughiam tighari. Osimtizir kaba

13:8: 2 Sto 15:6, Ais 19:2, Mt 24:8
Aisaia 19:2; Matyu 24:8

13:8: 2 Eghaghaniba 15:6;

mati, amizim otasa faraghavira mizazim barazi mokin.

⁹ “Ia deravira uarira uari bagh gan. Gumazitaba ia isi nguibabar garir gumazibar aningam. Egh me God ko migeir dipenibar ia misogham. Egh ia na bangin atriviba ko gavmanin gumazir ekiabar damazibar tuiv, egh ki amizir biziba ia dar gun me mikimam.

¹⁰ Eghti Godin Akar Aghuim, gumazamiziba faragh mangi ikiziba bar dar gumazamiziba dav kinigh.

¹¹ Eghti gumazamizitaba dughiar tamın ian suigh ia inigh kotin mangiti, ia mikimsi nighnigh osıman marki. God migirigiar manam kotin aven ia danighti, ia mikim. Kar ia uari migeir puvati, Godin Duam migei.

¹² “Aveghbuaba uarira uari isi apanibar aningti me me misoghti me arimighiram. Eghti afeziaba uan boriba uaghan kamaghira me damuam. Boriba uan ameboghfeziabar akaba batoghıva ovengamin arazibar me damuti, me arimighiram.

¹³ Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagham. Eghti gumazamizir gavgavigh iki mangi dughiar abuananamın otoghamıba, God men akurvagham.”

*Jesus ghaze, bizir bar kuram otivam
(Matyu 24:15-28; Luk 21:20-24)*

13:9: MAA 2:10 **13:9:** Akar Mogomem 2:10 **13:9:** Matyu 10:17-20; Luk 12:11-12 **13:12:** Mt 10:21 **13:12:** Matyu 10:21
13:13: Dan 9:27, 11:31, 12:12, Mt 10:22, Jo 15:21 **13:13:** Matyu 10:22; Jon 15:21

14 Egha Iesus ua kamaghin miġei, “Ia gantima, bizir bar kurar God ifongezir puvatizim, Godin Dipenimin aven ikiam. Kar a ikian koghamin danganim. A ikti, God uan Dipenim ategham. (Ni tina osizirir kamın ganigh, deravira nighnighiva a gifogh.) God bar aghuazir bizir kam, dughiar kamın otoghti, Judian Distriġhin itir gumazamiziba ari miġhsıabar ghuavanangam.

15 Tav dipenimin pin itir avughsazir danganimin ikeghiva dipenimin aven mangi uan bizitam inian marki.

16 Tav azenir ekiamin ikeghiva uamategh dipenimin mangi uan azenan azuir korotiam inian marki.

17 Naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba, mezwika; dughiar izamin kaba bar men ikuvigham!

18-19 Dughiar izamin kaba, da osımtızir ekiabar dughiaba. God nguazim ko overiamin ingarizir dughiamin iza datirikin, egh ua kamaghin dughiatam otoghan kogham. Ezi kamaghin, ia amozimin dughiamin aran aghuaghiva, uari bagh God ko mikim.

20 Ekiam uan gumazamizir misevezibagh nighnigha, dughiar kurar kamın dughiar maba aghorezi da mong otefe. A ti da aghorezir puvatizi gumazamiziba bar ariaghireghai.

21 “Dughiar izamimin, tav ia mikim suam, ‘Ia gan, Krajsra kara! A God Ua E Iniasa Misevezir

13:14: Dan 9:27, 11:31, 12:11 **13:14:** Daniel 9:27; 11:31; 12:11

13:15: Luk 17:31 **13:17:** Lu 23:29 **13:17:** Luk 23:29

13:18-19: Daniel 12:1; Joel 2:2; Akar Mogomem 7:14

Gumazimra, 'o, 'Ia gan, Kraisra muna!' ia an akam baraghan marki.

²² Gumazitaba izi ia gifar suam, 'Kırara, God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Mısevezir Gumazim,' o 'ki Godın akam inıgha izir gumazir mam,' egh me mirakelın bar ekiaba ko digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghın ifonge, me gumazamiziba bar me gifaraghti, me onganıgham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha mısevezir gumazamiziba, uaghan me gifarasa. Kamaghın me mirakelın kabar amuam. Egh dughiataba me me gifarisi damuva avegham.

²³ Ki gın otivamin biziba bar dar gun ia mikeme. Kamaghın ia deravıra uari bagh gan."

Iesus ghaze, gın

*Gumazamizibar Otarim izam
(Matyu 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ Egha Iesus ua kamaghın mıgei, "Osımtızir ekiar kabar dughiam gıvaghti, gın izamin dughiamın bizir kaba otivam.

"'Aruem mıtategham,

eghti iakinim isiraghan kogham;

²⁵ eghti mikoveziba overiamın asıghiram,

eghti overiamın itir bizir gavgaviba bar uarira uari sıvaghsıvagh,

uan danganiba ataghıragham.'

13:22: Lo 13:1-3, MAA 13:13 **13:22:** Godın Arazıba 13:1-3; Akar Mogomem 13:13 **13:24:** Ais 13:10, Ese 32:7, Jol 2:10, 2:31, 3:15, MAA 6:12, 8:12 **13:24:** Aisaia 13:10; Esekiel 32:7; Joel 2:10; 2:31; 3:15; Akar Mogomem 6:12; 8:12 **13:25:** Ais 34:4, Jol 2:10, MAA 6:13 **13:25:** Aisaia 34:4; Joel 2:10; Akar Mogomem 6:13

²⁶ “Dughiar kamın gumazamiziba ganti Gumazamizibar Otarim gavgavir ekiam ko angazangarir ekiam sara ghuariamın tongın izam.

²⁷ Egh a uan enselba amadaghti me mangi nguazim ko overiamın danganiba bar ko nguazimın otevíba bar dar mangíva God misevezir gumazamiziba men aku a bagh izam.”

*Iesus ghaze, ia temer fighın gan fogh
(Matyu 24:32-35; Luk 21:29-33)*

²⁸ Egha Iesus ua kamaghın mıgei, “Temer fighın aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimın dughiam roghıra ize. Ia temer fighın gan nıghnızim iniam.

²⁹ Kamaghıra ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam, Gumazamizibar Otarim a ua izamin dughiam roghıra ize. A tiar akamın tughav iti.

³⁰ Kí guizbangıra ia mıgei, dughiar kamın itir gumazamizir kaba ikivıra ikiti bizir kaba bar otivam.

³¹ Overiam ko nguazim gıvaghám, eghti nan mıgırıgıaba gıvaghan kogham.”

*Iesus ghaze, a ua izamin dughiam
tav a gıfozir puvatı
(Matyu 24:36-44)*

³² Egha Iesus ua kamaghın mıgei, “Bizir kı ia mıgeir kaba otivamin dughiam, tav a gıfozir puvatı. Enselın Godın Nguibamın itiba ko Godın Otarim uaghan fozir puvatı. Afeziam bar uabıra fo.

13:26: Dan 7:13, Ap 1:11, 1 Te 4:16, MAA 1:7 **13:26:** Daniel 7:13; Aposel 1:11; 1 Tesalonika 4:16; Akar Mogomem 1:7 **13:27:** Mt 13:41 **13:27:** Matyu 13:41 **13:32:** Mt 24:36 **13:32:** Matyu 24:36

³³ “Ia deravira uari bagh ganiva mizuam iki, dughiar izamim, ia a gifozir puvati.

³⁴ Dughiar kam mati gumazim igharagha zui. A uan dipenim ategha ghua uan dipenim isa uan ingangarir gumazibar dafarim garigha dipenimin ingangariba me rome. A tiar akamin itir gumazim migia ghaze, ni deravira gan.

³⁵ “Dipenimin ghuavim izamin dughiam ia a gifozir puvati, a bogarangra izam, o dimagarir arizimin izam, o tuariba akiti a izam, o aminim tiraghti a izam, o? Kamaghin ia deravira gan.

³⁶ Puvatightima, a zuamiram otogh ian ganti, ia dakuvira ikiam.

³⁷ Ki ia migeir bizir kaba, ki gumazamiziba bar me migei, ‘Ia deravira gan!’”

14

Gumazir dapaniba Iesus misueghti an aremeghasa migirigababari

(Matyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Dughiar kam, God Israelia Gitazir Dughiam, ko Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, dughiar pumuningra ikiavira itima, ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, arazir mogometamin Iesusin suiragh a misueghti an aremeghasa tuaviba buri.*

13:34: Mt 25:14, Lu 12:36-38 **13:34:** Matyu 25:14; Luk 12:36-38

13:35: Lu 12:38 **13:35:** Luk 12:38 **14:1:** Kis 12:1-27, Mk

11:18 **14:1:** Ua Me Ini 12:1-27; Mak 11:18 * **14:1:** Ni Israelia Gitazir Dughiam koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamin mingariba gifoghsi, ni akinafarir kamin akirangin itir Akar Mingaribar gan.

² Egha me kamaghin uariv gei, “E isamin dughiamin an suighan kogham. E damuti isamin itir gumazamiziba midorozir ekiatam damigham.”

Amizir mam mughuriar aghuim zuir borem Iesusin dapanim ginge

(Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Egha Iesus Betanin nguibamin ikiava, Saimonin dipenimin aven dagher dakozimin apava aperaghav iti. (Saimon faragha lepan arimariam an mikarzim gami.) Iesus apava aperaghav itima, amizir mam mughuriar aghuim zuir borer mam inigha izi. Borer kam alabastan ingarizir misevimin aven iti. Boremzin ziam nat, an ivezim bar pin ko. Amizir kam borer kam inigha Iesus bagha izegha borev sevim abigha borem Iesusin dapanim ginge.

⁴ Ezi uaghan itir darasi, men naviba isia kamaghin uariv giavira iti, “Kav tizim bagha borer mughuriar aghuim zuim pazava a gami?”

⁵ A ti anemadagha dagiar aviriba inighai. An ivezim azenir vamiran ivezim gafira. Eghti an daghaba onganarazibagh amibar akuraghav.” Egha me puv an atari, egha an anogorosi.

⁶ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia tizim bagha osimtizim a garisi? An arazir aghuim na gami. Ia anetakigh!

⁷ Onganarazibagh amiba zurara ia ko ikiam. Ia dughiar manam men akurvaghsi, men akurvagh. Ki zurara ia ko ikian kogham.

⁸ Ki aremeghti a damuamin bizim, a datirighin na gami. A faragh mughuriar aghuim zuir borem nan mikarzim daghuighti me gin na mozim darigham.

⁹ Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamin danganir manabar Godin Akar Aghuim akuniva egh amizir kam amizir arazim uaghan a mikimiva a ginighnighvira ikiam.”

Judas Iskariot Iesus inigh ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa akar gavgavim akiri (Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Ezi Judas Iskariot 12plan aposelin mam, a Iesus isi ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa me bagha ghu.

¹¹ Ezi Farisiba an akar kam baregha bar akonge, egha dagiaba a daningasa akam akiri. Ezi Judas, Iesusin suiragh men dafaribar arighasa tuaviba buri.

Iesus uan suren gumaziba koma api (Matyu 26:17-25; Luk 22:7-14; 22:21-23; Jon 13:21-30)

¹² Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughia- abar faragha zuir aruemin, Judan gumazamiz- iba arazir kam iti. Me faragh God Israelia Gi- tazir Dughiam ginighnigh sipsipin igiam inigh God danighiva an ofa damuam. Ezi Iesusin suren gumaziba an azara, “Ni danganir manamin God Israelia Gitazir Dughiamin isam amisı ifueghti, e an mangı biziba akiram?”

14:8: Jo 19:40 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Kis 12:6, 12:14, 12:20, Mt 26:17, Lu 22:7 **14:12:** Ua Me Ini 12:6; 12:14; 12:20; Matyu 26:17; Luk 22:7

¹³ Ezi a uan suren gumazir pumuning amaga kamaghin aning migei, “Gua nguibar ekiamin mangiti gumazitam dipar minem ater izi gua batoghti, gua an gin mangi.

¹⁴ Dipenir an aven zuim gua an mangiva an ghuavim mikim suam, Tisa kamaghin migei, ‘Nan danganir ki uan suren gumaziba ko God Israelia Gitazir Dughiamin isam amamim a mana?’

¹⁵ Eghti a pin dipenimin aven itir danganir ekiam ian akagham. Danganir kam biziba bar ikia e baghavira mizuai. Eghti ia danganir kam e uari bagh biziba bar adar kirigh.”

¹⁶ Ezi an suren gumazimning me ategha nguibar ekiamin aven ghua garima biziba an migirigiamin mirara ghuzi, aning maghira God Israelia Gitazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri.

¹⁷ Ezi guaratighin Iesus uan 12plan suren gumaziba ko otifi.

¹⁸ Egha dagher dakozimin apiaghav ikia apava, Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ian tav na isi gumazir nan apanim gamibar agharim darigham, a uaghan na ko ikiava api.”

¹⁹ Me an akam baregha, naviba bar osemi. Egha me bar vaghvagha an azangsigha kamaghin migei, “Ki ti markiamo?”

²⁰ Ezi a me ikaragha kamaghin me migei, “Gumazir na ko bret isa itarir vamiram aghua, uam a isim, a gumazir na isiva apanibar agharim darighamim, a ian 12plan mavira.

²¹ Godin Akinafarim mikemezi moghin, gumazamizibar Otaram aremegham. Eghti gumazir

Gumamazibar Otarim isava apanibar agharim gatizim, gumaka! A bar ikuvigham! Amebam a batezir puvatizi, deraghai!”

*Iesus bret ko wain
uan suren gumazibagh aningi*

(Matyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²² Egha Iesus uan suren gumaziba ko apa ikiava, a bretin mam inigha God minabagha anebigha, a isa uan suren gumazibagh aniga kamaghin me migei, “Kar nan inivafizim. Ia a inigh aneremi.”

²³ Egha a wain apir kap inigha God minabagha me ganingizi, me vaghvagha uarir guri.

²⁴ Me wain apima a kamaghin me migei, “Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, gavgavim a ganidi. A gumamazir aviriba bagha ire.

²⁵ Ki guizbangira ia migei, Ki uam wainin ovizimin dipatam rameghan kogham, kamaghira iki mangi Dughiar God Bizibagh Ativamimin otogham. Eghti dughiar kamın, ki wainin dipar igiam amam.”

²⁶ Egha me Godin ziam fer ighiar mam gamigha dikavigha Olivin Mighsiamin ghue.

*Iesus ghaze, Pita gin mikim suam,
a Iesus gifozir puvati*

(Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti:

14:24: Kis 24:8, Jer 31:31-34, Sek 9:11, 1 Ko 10:16, Hi 9:20 **14:24:**
Ua Me Ini 24:8; Jeremaia 31:31-34; Sekaraia 9:11; 1 Korin 10:16;
Hibru 9:20 **14:27:** Sek 13:7, Mk 14:50 **14:27:** Sekaraia 13:7;
Mak 14:50

“Ki sipsipbar garir gumazim misueghti
sipsipba tintinimîn aregham.’

“Kamaghîn amizi, ian nighnizir gavgavir nan itim
givaghtima, ia bar na ategh aregham.

²⁸ Ki ia mîgei, ki aremegh ua dikavigh ian faragh
Galilin Distrighîn mangam.”

²⁹ Ezi Pita kamaghîn mîgei, “Me ti bar,
ni ataghîragh aram, eghti kîrara ni ateghan
kogham.”

³⁰ Ezi Iesus kamaghîn a mîgei, “Ki guizbangîra ni
mîgei, datîrighîn dimagarir kamîn ni uabi dughiar
pumuning ko mîkezimîn suam, ‘Ki a gîfozir pu-
vati,’ eghti tuarim gîn akazir pumuning damuam.”

³¹ Ezi Pita akar gavgavimra amua ghaze, “Ki
ni ko ovengsiva ovengam, ki bar kamaghîn
mîkemeghan kogham. Bar puvatigham!” Ezi
suren gumaziba bar kamaghîram a mîgei.

*Iesus Getsemanin azenimîn
God ko mîgei*

(Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Egha Iesus uan suren gumaziba ko Getse-
manin ghuegha, a kamaghîn me mîgei, “Ia kagh
dapiaghiv ikîti ki God ko mîkimam.”

³³ Egha a Pita, Jems ko Jon inigha ghu. Egha a
bar osemegha, bar paza uabi barasi.

³⁴ Egha kamaghîn me mîgei, “Nan navir ave-
riam, osimtîzim a itaragha ghuaghiri. Ezi ki are-
meghasava ami. Ia kagh ikîva, deravîra gan.”

14:28: Mt 28:16, Mk 16:7

14:28: Matyu 28:16; Mak 16:7

14:31: Jo 11:16

14:31: Jon 11:16

14:32: Mt 26:36, Jo 18:1

14:32: Matyu 26:36; Jon 18:1

14:34: Jo 12:27

14:34: Jon
12:27

³⁵ Egha a mong isivagha ghugha, uan guam moghin nguazim girigha kamaghin God ko migia ghaze, tuavir igharazitam ikiti God dughiar kurar kam na dam a inigh.

³⁶ A kamaghin God ko migei, “O Ame, nan afeziam, bizitam bar nin osemzir puvati. Kamaghin osimtizir kam, ni na dam a inigh. Ni nan ifongiamin gin mangan marki. Puvati, ni uan ifongiamra gin mangi.”

³⁷ Egha a dikavigha uamategha uan suren gumazir pumuning ko mikezim bagha ghua gari me akui. Ezi a kamaghin Pitan azai, “Saimon, ni akui? Ni tong dughiar otevimin angamira ikeghan kogham?”

³⁸ Ia na bagh deravira gan, egh God ko mikimti, osimtizitam ia damuti ia ireghan kogham. Ki fo, ian navir averiaba ifonge, ezi inivafiziba gavgaviba dar puvati. Kamaghin pariam ian azi.”

³⁹ Egha a uamategha ghua faragha God ko mikemezi moghin uam a ko migei.

⁴⁰ Egha a uamategha suren gumaziba bagha iza gari, me akuavira iti. Pariam puv men azi. Ezi a me gaghurazi, me a mikimamin akabagh asa.

⁴¹ Ezi a dughiar mikezimin ghua God ko mikemegha uamategha iza me migei, “Ia avughsava akuavira iti? Arazir kam atakigh! Dughiam oto. Ia gan, Gumazamizibar Otarim me a isiva gumazir arazir kurabagh amibar dafarim darighasa.

14:36: Mk 10:38, Jo 6:38, Ro 8:15, Ga 4:6, Hi 5:7 **14:36:** Mak 10:38; Jon 6:38; Rom 8:15; Hibru 5:7 **14:38:** Lu 11:4, Ro 7:23, Ga 5:17 **14:38:** Luk 11:4; Rom 7:23; Galesia 5:17

⁴² Ia dikavigh, e mangam. Ia gan. Gumazir na isiva apanibar aningamra muna izi!”

*Judas Iesus isava
apanibar dafarim gati*

(Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Egha Iesus Pita, Jems ko Jon miġiavira itima, Judas oto, a 12plan suren gumazibar mav. Mabu-ran avirim a ko midorozir sababa ko asianiba inigha Iesus bagha izi. Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Judabar gumazir aruaba, me me amangizi, me izi.

⁴⁴ Gumazir Iesus isi men dafaribar arighasava amim faragha ghaze, “Ki arazir kam ian akagham. Gumazir ki toramim, kar Iesusra. Ia an suiragh, deraghvira an ganiva, egh a inigh mangi.”

⁴⁵ Ezi Judas Iesus bagha ghuavira ikia kamaghin miġei, “Tisa!” Egha an tore.

⁴⁶ Ezi gumaziba izava Iesusin agharibagh iregha, pamtem an suiki.

⁴⁷ Ezi Iesusin boroghin itir gumazir mam uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atuzi, an kuarim dutuaghiri.

⁴⁸ Ezi Iesus kamaghin me miġei, “Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha nan suighasa midorozir sababa koma asianiba suigha izi?”

⁴⁹ Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenim avinizir divazimin aven gumazamizibar sure gami. Ezi ia nan suighan aghua. Ezi Godin Akinarim os-izirim mikemezir moghira ia kamaghin na gami.”

50 Ezima Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are.

Gumazir igiar mam arav ghu

51 Ezi gumazir igiar mam bizitam aruzir puvatigha, inir ghurghurir azenan itimra ikegha Iesusin gin zui. Ezi Iesusin apaniba an suirazima,

52 a uan azenan itir inir ghurghurim ategha bibiamrama arav ghu.

Iesus Judan kotin aven iti

(*Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55; 22:63-71; Jon 18:13-14; 18:19-24*)

53 Ezi Iesusin apaniba a inigha ofa gamir gumazibar dapanim bagha ghu. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me bar iza uari akufa.

54 Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin divazimin aven ghu. Egha kagh gan-ganir gumaziba ko apiaghav ikia avimin fi.

55 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko, Judan kotin aven itir gumaziba bar, me Iesusin misueghti an aremeghasa akar men akurvaziba buria, tam batozir puvati.

56 Gumazir aviriba ifavarir migirigiabar Iesus gami, ezi men migirigiaba voroghira zuir puvati.

57 Ezi marazi dikavigha ifavarir akar kamın a migei,

58 “E orazi, a ghaze, ‘Ki Godin Dipenir gumaziba ingarizim apirigh, egh dughiar pumuning

ko mīkezimīn, iġharazitamīn ingarigham. Godīn Dīpenir kī ingaramim, gumaziba uan dafaribar ingarizir puvatizimīn ingarigham.”

⁵⁹ Ezi mīġirīġiar kaba uaghan ġuizbangira voroghira zuir puvati.

⁶⁰ Ezima ofa gamir gumazibar dapanim dīkavigha men tongīn tughā egha Iesusīn azara, “Nī akatam ikarvagħan aghua? Me nī gasir akar kam, a ġuizbangira, o?”

⁶¹ Ezi Iesus nīmira ikia men mīġirīġiatam ikarazir puvati.

Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uam an azara, “Nī Kraīs, God Uam E Iniasa Mīsevezir Gumazim? Nī gumazamiziba ziam fer Godīn Otarim?”

⁶² Ezi Iesus kamaghīn a mīġei, “Kī an Otarimra. Ia ganti, Gumazamizibar Otarim ġavġavim itir Godīn aġharir ġuvim daperagh overiamīn ġhuar- iaba sara izam.”

⁶³ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan koro- tiaba abigha azara, “E tizim baġh ua akar akurvaz- iba buriam? Markiam!

⁶⁴ Ia uari a barasi, a mīġirīġiar kurabar Godīn ziam ġasīġhasisi. Ezi ia manmagħīn nīġhnisi?” Ezi me bar akam a ġasa ġhaze, an aremegħam.

⁶⁵ Egha marazi a ġipari. Egha me an damaziba avaragħa, uan aġharibar a mīsogħa kamaghīn mīġei, “Nī mīkīm. Tinara nī mīsosi?” Ezi ġanganir ġumaziba a inigha a mīsogħavira iti.

14:61: Ais 53:7, Mk 15:5, Lu 23:9 **14:61:** Aisaia 53:7; Mak 15:5; Luk 23:9 **14:62:** Dan 7:13 **14:62:** Daniel 7:13 **14:64:** Wkp 24:16, Jo 19:7 **14:64:** Ofa Gami 24:16; Jon 19:7

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati
(Matyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18;
18:25-27)

⁶⁶ Dughiar kamra Pita dipenimın divazimın aven vangınan itima, ofa gamir gumazibar dapanimın ingangarir guivir mam izi.

⁶⁷ Egha Pitan garima an avimın fiima, a dikiraviram an gara, kamaghın miġei, “Ni uaghan Nasaretin gumazir kam, Iesus ko ike.”

⁶⁸ Ezi Pita uabın ghuaragha ghaze, “Ki ni miġeir bizir mam gifozir puvati.” Egha divazimın tiar akar ekiamın otivasa azenan ghu. Ezi tuarim ati.

⁶⁹ Ezi ingangarir guivir kam kagh an apigha tuivighav itir gumazamiziba ua me miġei, “Muna men mav.”

⁷⁰ Ezi a ua uabın tira.

Ezi mong ġın, an boroghın tuivighav itir darazi Pita miġei, “Ni Galilin gumazim, kamaghın guizbangira ni men mavira.”

⁷¹ Ezi a pamtem miġia ghaze, Ki guizbangira miġei, ki ifaraghtima God na gasiġhasiġham. Egha kamaghın me miġei, “Ki gumazir ia miġeir kam gifozir puvati.”

⁷² A kamaghın miġiavira itima tuarim uam ake.

Ezi Pita Iesus a mikemezir miġiriġiam ġiniri, “Ni faragh dughiar pumuning ko mikezimın suam, ki Iesus gifozir puvati, eghti tuarim ġın dughiar pumuningın akeġham.” Egha Pita niġniġhava avegħa bar puvirama azi.

15

Me Iesus inigha Pailat bagha ghua

(*Matyu 27:1-2; 27:11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38*)

¹ Egha bar mizaraghara, ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judabar gumazir aruaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, ko Judan kotin aven itir gumazir igharaziba sara, me nighnizir mam bato. Egha me Iesusin dafariba ikegha an akua ghua Pailat ganingi.

² Ezi Pailat an azai, “Ni Judabar atrivim, o?”

Ezi Iesus ghaze, “Are, ni mikemezi moghira.”

³ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba bizir aviribar a migiava, a gasi.

⁴ Ezi Pailat uam an azara, “Ni migirigiar kaba ikarvaghham, o puvati? Ni orasi, me bizir aviriba ni migia ni gasi.”

⁵ Ezi Iesus bar migeir puvatizima, Pailat digavir kuram gami.

Pailat ter ighuvimin Iesus aguasa migei

(*Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:38--19:16*)

⁶ Ezi Pailat amir arazim kamakin, azeniba bar isar ekiar kamın dughiam, me Pailat mikimti a kalabusin itir gumazir me ifongezim, ateghti, a mangam.

⁷ Gumazir mam, an ziam Barabas, a gumazir gavman ko misoziba me ko kalabusin iti. Me bizir kam bagha kalabusin iti. Me gavman ko uariv sogha gumazir mabav soghezi me ariaghire.

⁸ Ezi gumazamiziba Pailat iti naghin ghuvanabogha kalabusin itir gumazir me ifongezim ateghasa Pailatin azangsi. Kar arazir Pailat zurara amim.

⁹ Ezi Pailat men azara, “Ki Judabar Atrivim ategh ia bagh anemangasa, ia ifonge?”

¹⁰ Pailat fo, ofa gamir gumazir ekiaba Iesus amir biziba bagha naviba ikuvava, a isa Pailatin dafarim gati.

¹¹ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba migirigiar navibagh iniviba gumazamizibagh anidi. Eghti me Pailat mikemeghti a Iesusin anogoregh, Barabas ateghti a me bagh izam.

¹² Ezi Pailat azara, “Gumazir ia Judabar atrivim arizim, ki manmaghin a damuam?”

¹³ Ezi gumazamiziba pamtem dia kamaghin migei, “A isi ter ighuvimin a gafugh!”

¹⁴ Ezi Pailat men azara, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami?”

Ezi me bar pamtem dia migei, “A isi ter ighuvimin a gafugh!”

¹⁵ A me damuti men naviba deraghasa, Pailat Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav geima, me benibar Iesus ifozoroke. Egha gin a isa midorozir gumazibar agharim gati, eghti me a isi ter ighuvimin a gafugham.

*Midorozir gumaziba Iesus dipofi
(Matyu 27:27-31; Jon 19:2-3)*

¹⁶ Egha midorozir gumaziba Iesus inigha gavmanin dipenir ekiamin miriamin aven ghuaghira

mīdorozir gumaziba bar men diazi me iza uari akufa.

¹⁷ Egha me korotiar aghevir ruarim a garugha dīkoniba itir beniba inigha atrivimīn dapanir asuamīn mīn an ingarigha, an dapanim garu.

¹⁸ Egha me maghira an diava a mīgei, “Judabar Atrivim, nīrara atrivir ekiam!”

¹⁹ Egha me aghorim an dapanim mīsogha, egha uaghan a giparavira iti. Egha me ifara uan teviba apirigha ira mati me guizbangira an ziam fe moghīn ami.

²⁰ Me arazir kabar a gamua a dipovegha givagha, a da korotiar me a gaghuiziba suegha, ananaba a gaghui. Egha me a isa ter ighuvimīn a gafughasa an akua zui.

*Mīdorozir gumaziba Iesus isa
ter ighuvimīn aneguragha a gafu
(Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

²¹ Ezi Sairinin gumazir mam Saimon, a Aleksander ko Rufusin afeziam, a nguibar igharazimīn ikegha Jerusalemīn aven zui. Ezi mīdorozir gumaziba Iesus guamin ter ighuvim aterasa an suirazi, an aneteri.

²² Egha me ghua danganir mamīn ziam Golgota, me an ofiti. (Danganir kamīn ziamīn mīngarim kamakīn, Dapanir Agharir Danganim.)

²³ Egha me wain ko mīzaziba a gevir dipam veregha Iesus ganidima an an aghua.

²⁴⁻²⁵ Ezi aruem anabozi, me a isa ter ighuvimīn aneguragha a gafu. Ezi mīdorozir gumaziba an

korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai. Tina faragh otogh, korotiar manam iniam.

²⁶ Egha me an gun miğeir akar kam osiri, “A Judabar atrivim.” Me ghaze, a bizir kam bagha kotin tughava areme.

²⁷⁻²⁸ Me gumazir okia midorozibagh amizir pumuning, Iesusin boroghin uaghan aning agura. Me mav isa Iesusin agharir guvimin itir ter ighuvimin a gafu, egha mav isa agharir kiriamin itir ter ighuvimin gafu.

²⁹ Ezi iza zui darazi dibovibar a miğiava uan dapaniba roa ghaze, “Ore! Ni, gumazir Godin Dipenim akarigh aruer pumuning ko mikezimin uam an ingarasa mikemezim,

³⁰ datirighin ni uabi uabin akuragh, ter ighuvim ategh izighiri!”

³¹ Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba uaghan kamaghiram a dipova uariv gei. Me kamaghin miğiava ghaze, “A igharaz darazir akurvagha uabira uabin akurvaghan asa!

³² Gumazir kam, ghaze, ki God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim ko Israelian Atrivim, a ter ighuvim ategh izighiritima, e an ganigh niğhnizir gavgavim an ikiam.” Gumazir okimakar an boroghin guraghav itimning uaghan miğirigiar kurar aviriba puviram a miğiavira iti.

Iesusin ovevem

(Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

15:27-28: Ais 53:12 **15:27-28:** Aisaia 53:12 **15:29:** Sng 22:7, 109:25, Mk 14:58, Jo 2:19 **15:29:** Onger Akaba 22:7; 109:25; Mak 14:58; Jon 2:19

³³ Aruem iza pazaghar torimîn itima mîtatem nguazimîn itir nguibaba bar da avaragha, ghua dughiam 3 kloghîn guaratizimîn tu.

³⁴ Egha dughiam 3 kloghîn itima Iesus tiarir ekiamîn pamtem kamaghîn dei, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Akar kamîn mîngarim kamakîn, Nan God, nan God nî tizim bagha na ataki?

³⁵ Ezi roghîra tuivighav itir darazi akar kam baregha ghaze, “Ia oragh, a Elaijan dei.”

³⁶ Ezi gumazir mam ivegha ghua dipamîn suizir bizim isa wainîn afangtizim garugha a isa aghorir mam gatîgha, Iesus damasa an an amadi. Egha a ghaze, “Ia tegh, e ganika, Elaija ti izîva an akuragham, o puvati.”

³⁷ Ezi Iesus pamtem diagha duam sue.

³⁸ Ezi Godîn Dipenimîn itir inir ekiar guraghav itim pîn ikegha tongîra bigha ghuaghira vîn otogha akuar pumuning iri.

³⁹ Ezi midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanir mam, Iesusin boroghîn tughav ikia orazi a pamtem diagha aremezir arazir kamîn ganigha ghaze, “Bar guizbangîra, gumazir kam Godîn Otarimra!”

⁴⁰ Ezi amizir maba mong saghon tuivighav ikia gari. Men tongîn Makdalan nguibamîn amizim Maria, ko Jemsîn igiam ko Josepîn amebam Maria, ko Salome.

15:33: Amo 8:9 **15:33:** Amos 8:9 **15:34:** Sng 22:1 **15:34:** Onger Akaba 22:1
15:36: Sng 69:21 **15:36:** Onger Akaba 69:21
15:38: Kis 26:31-33 **15:38:** Ua Me Ini 26:31-33; 2 Eghaghaniba 3:14; Hibru 6:19 **15:40:** Luk 8:2-3

⁴¹ Amizir kaba Galilin Distrighin ikegha Iesusin akurvaghava an gin arui. Amizir avirir maba sara Iesus ko Jerusalemın anabogha uaghan iti.

Me Iesusin kuam isa dagiar torim gati
(*Matyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42*)

⁴²⁻⁴³ Datirighin Sabat bagha bizibar kirir dughiam. (Eghti guaratizim Sabat otogham.) Ezi kamaghin aruem gevima, Arimatean gumazim Josep, Judabar kotin aven itir gumazir aghuir me bar fozim. A uabi uaghan God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha mizuai. An atiatir puvatigha Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azai.

⁴⁴ Ezi Pailat orazi, Iesus aremegha givazi, a digavir kuram gami. Egha a midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanim bagha akam amadazi a izima an an azara, "Iesus guizbangira aremez, o?"

⁴⁵ Ezi an an migirigiam baregha a fo, Iesus guizbangiram areme. Ezi a Iesusin kuam iniasa Josepin amamangati.

⁴⁶⁻⁴⁷ Ezi Josep inir ghurghurir aghuir mam givezegha iza Iesusin kuam adangi. Egha a righa ghua dagiar torir me dutuzimin ghugha aneti. Ezi Makdalan amizim Maria ko Josepin amebam Maria, aning gari, Josep Iesusin kuam isa dagiar torimin aven anetigha, dagiar ekiar mam pogh-peggha iza an akam dukua.

16

Iesus ua dikafi
(*Matyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10*)

¹ Ezi Sabatin dughiam givazima, Makdalan amizim Maria, Jemsin amebam Maria, ko Salome mangi Iesusin kuam daghuasa borer mughuriar aghuaribagh ivese.

²⁻³ Egha 7plan dughiabar faragha zuir dughiamin mizaraghara, aruem anadima me dagiar torir matmatiamin ghua uarira uariv gei, “Tina dagiar torimin akam gasarazir dagiam puegham?”

⁴ Me ghua garima dagiar ekiar kam, me a pogh-puegha ghu.

⁵ Ezi me dagiar torir akamin aven ghua garima gumazir igiar mam korotiar ghurghurir ruarim arugha agharir guvimin amadaghan aperaghav iti. Ezi me an ganigha bar aguaghfa.

⁶ Ezi a kamaghin migei, “Ia akongan marki. Ia Nasaretin gumazim Iesus bagha gari. A ter ighu-vimin aremegha ua dikafi! A kagh itir puvati. Ia kagh a irighav ikezir danganimin gan.

⁷ Egh ia mangi, Pita ko an suren gumazir igharazibav kemegh, ‘A ian faragh Galilin Dis-trighin mangam. A mikemezi moghin ia munagh a bativam.’”

⁸ Ezi me digavir kuram gamigha aguava azenan ghuegha puv are. Me atiatigha, kamaghin taraziv kemezir puvati.

*Makdalan amizim Maria Iesusin gani
(Matyu 28:9-10; Jon 20:11-18)*

⁹ Iesus 7plan dughiabar faragha zuir dughiamin mizaraghara ua dikavigha Makdalan amizim

Maria faragha uabi isava an aka. Amizir kamnaghira Iesus faragha duar kurar 7pla an itiba batoke.

¹⁰ Ezi gumazamizir Iesus ko aruava ikeziba, me a bagha bar osemegha puv azia itima, Maria ghugha Iesusin gun me migei.

¹¹ Ezi me orazi, Iesus ua dikavigha uabi isa Makdalan Marian akazi, an an gani. Me kamaghin oregha nighnizir gavgavim amizir kamın akabar itir puvati.

*Suren gumazir pumuning
tuavimin Iesusin gani
(Luk 24:13-35)*

¹² Egha dughiar kamnaghira gin Iesus gumazir igharazimin min otozi, suren gumazir pumuning nguibar ekiamin azenan zuima an aning bato.

¹³ Ezi aning uamategha iza bizir kamın gun maraziv kemezi, me uaghan nighnizir gavgavim aningın akabar itir puvati.

*Iesus me damuamin ingangarimin
gun uan suren gumazibav gei
(Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)*

¹⁴ Egha gin 11plan suren gumaziba apima Iesus uabi isa men aka. Egha a, me nighnizir gavgavim puvatizir bizim ko, me navir gavgavim ikia a ua dikavizi migirigiam marazi an ganigha migeima me nighnizir gavgavim migirigiar kamın itir puvati, ezi bizir kaba bagha Iesus me migia men atari.

¹⁵ Egha a kamaghin me miġei, “Ia mangi nguazir kam bar a daruva nguazir kam in itir gumazamiz-iba bar Akar Aghuim me mikim.

¹⁶ Eghti tina nighnizir gavgavim nan iki, egh rueghti, God an akuraghti, a zurara God ko ikiam. Eghti tina nighnizir gavgavim nan itir puvati, a Godin kotin iki ivezir kuram iniam.

¹⁷⁻¹⁸ Eghti nighnizir gavgavim nan itiba, mirakelin arazir kaba uaghan me bativam: me nan ziamin duar kuraba batoghiva, me nguibabar akar fozir puvatizibav kimiva, egh kuruziba uan dafaribar dar suigham. Egh me imezir dipar ariaghiritam rameghti a tong men navibagh asighasighan kogham. Egh me uan dafariba isi arimariar gumazamizibar arighti men arimariaba givam.”

*God Iesus inigha
uan Nguibamin ghuavanabo*

(Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11)

¹⁹ Egha Ekiam Iesus bizir kaba me mikemegha givazi God a inigha uan Nguibamin ghuavanabo. Ezi a Godin agharir guvimin amadaghan aper-aghav iti.

²⁰ Ezi suren gumaziba nguazir kam in danganiba bar dar ghuava akam akuri. Ezi Ekiam me

16:15: Mt 28:19, Ap 1:8, Kl 1:23 **16:15:** Matyu 28:19; Aposel 1:8; Kolosi 1:23 **16:16:** Jo 3:18, 3:36, 12:48, Ap 2:38, Ro 10:9, 1 Pi 3:21

16:16: Jon 3:18; 3:36; 12:48; Aposel 2:38; Rom 10:9; 1 Pita 3:21 **16:17-18:** Luk 10:19; Aposel 2:4; 5:16; 8:7; 10:46; 28:3-9; 1 Korin 12:10; 12:28; Jems 5:14-15 **16:19:** Sng 110:1, Ap 1:2-3, 1:9-11, 2:33-34, 7:55

16:19: Onger Akaba 110:1; Aposel 1:2-3; 1:9-11; 2:33-34; 7:55 **16:20:** Ap 5:12, 14:3, 1 Ko 2:4-5, Hi 2:3-4

16:20: Aposel 5:12; 14:3; 1 Korin 2:4-5; Hibru 2:3-4

ko ingara uan akam gavgavim a ganiga mirakelin
araziba sara akakasi, kamaghin gumazamiziba fo,
akar kam a guizbangira.*

* **16:20:** Fofozir gumazir aviriba Sapta 16, ves 9in ikegha ghua
20in tuzir akabav gia ghaze, Mak uabi an osirizir pu, gumazir mam
gin an osiri.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea